

PODRĘCZNIK

Klasa 3

CZĘŚĆ

4

ALE TO CIEKAWY

Mikołajki

Autorki*Jolanta Okuniewska**Sabina Pilat**Beata Skrzypiec***Redaktor projektu***Marzena Czarnowska-Mazurek***Redakcja merytoryczna***Ewa Dulemba***Redakcja językowa i korekta***Beata Pędziwilk***Redakcja techniczna***Marek Zapala***Skład i łamanie***Tomasz Ptak***Redakcja artystyczna***Agnieszka Staniec***Projekt okładki***Agnieszka Staniec***Ilustracja na okładce***Natalia Sienkiewicz***Fotoedycja***Milena Kot**Tomasz Suszczyński***Ilustracje***Magdalena Babińska, s. 9, 46, 47, 61**Ilona Brydak, s. 6–7, 54**Katarzyna Dąbrowska, s. 12, 52, 56**Aneta Fontner-Dorożyńska, s. 64**Alicja Gapińska, s. 40**Marianna Jagoda-Mioduszevska, s. 76–77**Katarzyna Jurgielewicz, s. 8, 22–23, 24–25**Marcin Kot, s. 17, 34**Beata Nowak-Żurawska, s. 16, 38–39**Magdalena Pilch, s. 9, 14, 27, 72–73**Paulina Radziejewska, s. 33, 48–49**Natalia Sienkiewicz, s. 15, 37, 59, 74–75**Agnieszka Staniec, s. 31, 36, 37, 40, 60, 70, 71*

s. 34: Mapa Europy – opracowanie kartograficzne: CartoTeam

s. 55: Cele Zrównoważonego Rozwoju – ikony pochodzą z Platformy SDG Sustainable Development Goals, prowadzonej przez UNIC Warsaw Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie

Podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i wpisany do wykazu podręczników przeznaczonych do kształcenia ogólnego do edukacji wczesnoszkolnej, na podstawie opinii rzeczoznawców: mgr Agnieszki Agaty Borkowskiej, dr hab. Eugenii Rostańskiej, dr Joanny Dobkowskiej.

Etap edukacyjny: I.

Typ szkoły: szkoła podstawowa.

Rok dopuszczenia: 2024.

Numer dopuszczenia (numer ewidencyjny w wykazie): 1158/3/2024

ISBN 978-83-8227-661-9

© Grupa MAC S.A. 2024

Grupa MAC S.A.

25-561 Kielce, ul. Witosa 76

tel. 41 366 55 55; faks 41 366 33 02

e-mail: kontakt@mac.pl; www.mac.pl

Wydawca oświadcza, że dołożył wszelkich starań, aby dotrzeć do wszystkich właścicieli i dysponentów praw autorskich. Osoby, których nie udało nam się ustalić, prosimy o kontakt z wydawnictwem.

Nabyta przez Ciebie publikacja jest dziełem twórcy i wydawcy. Przestrzegaj praw, jakie im przysługują. Udostępniając książkę lub jej fragmenty, rób to wyłącznie w zakresie dozwolonego użytku, który określają przepisy prawa. Zawartość książki możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. Kopiując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Klasa 3

CZĘŚĆ

4

ALE TO CIEKAWY

Podręcznik do edukacji polonistycznej,
przyrodniczej, społecznej

Z tego podręcznika korzysta:

1. _____

w roku szkolnym _____

2. _____

w roku szkolnym _____

3. _____

w roku szkolnym _____

Szanuj ten podręcznik. Będą z niego korzystać jeszcze inni uczniowie.
Przekaż go w dobrym stanie.

Pamiętnik Natali

1 maja, piątek

Wczoraj nasza klasa występowała na apelu z okazji Święta Narodowego Trzeciego Maja. Kiedy z nas był ulotny w otwór galony. Do białych bluzek pani przysięgała nam kokardy narodowe. Jestem z siebie zadowolona, bo nie pomyliłam się w wyborze ani razu.

3 maja, niedziela

Dzisiaj byliśmy z całą rodziną na długim wiosennym spacerze. Byliśmy na festynie zorganizowanej w Toruniu z okazji Święta Narodowego Trzeciego Maja. Wczoraj wywiesiliśmy flagę na balkonie, bo 2 maja w Polsce jest obchodzone Dzień Flagi. Z lekcji wiem, dlaczego nasze barwy narodowe są białe-czerwone. Nawiązują one do Białego Orła na czerwonym tle – najdawniejszego godła Polski, gdy krajem rządząli jeszcze królowie. Tata powiedział, że barwy i symbole narodowe to znaki, że należymy do jednego kraju. Naszym je w dowód patrzymy, uśmiechamy i radości, że jesteśmy razem. W szkole uczymy się, czym jest konstytucja. Powiedziałam tacie, że to zbiór najważniejszych praw wszystkich obywateli w państwie. Zapisuje się tam także, w jaki sposób jest sprawowana władza państwowa, to znaczy, czy rządzi król, czy prezydent, premier i sejm. Tata był ze mnie dumny. Dodał, że uchwalenie Konstytucji 3 maja w 1791 roku to bardzo ważne wydarzenie, bo była to pierwsza taka uława w Europie.

Pamiętnik Natali

1. Przeczytaj tekst z pamiętnika Natali i odpowiedz na pytania.

- Jak Natalia z rodziną świętowała 3 maja?
- Dlaczego podczas świąt narodowych wszędzie widać białe-czerwone flagi?
- Jakie święto jest obchodzone w Polsce 2 maja?
- Co to jest strój galony?

Wielkie wyprawy – Europa Światowid

nazwa bloku
tematycznego

temat dnia

RODZINNA MAJÓWKA W NASZYM MIEŚCIE

1 maja

Pierwszomajowa wycieczka rowerowa

- 10.00 – zbiórka rowerzystów na stadionie
- 10.30 – rozpoczęcie przejazdu
- 12.00 – piknik rowerowy z nagrodami w parku miejskim

2 maja

Białe-czerwone święto maluchów

Festyn dla dzieci w parku miejskim

- od godziny 13.00
- biało-czerwone warsztaty ekologiczne
- biało-czerwone wyścigi z balonami
- dzieciaki przy mikrofonie
- spektakl teatralny
- dmuchana zjeżdżalnia, strefa gastronomiczna

3 maja

Śpiewamy o Polsce

- 14.00 – występ chóru „Pięciolinia” w muszli koncertowej
- 15.00 – wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych

- 3. Powiedz, w jaki sposób można obchodzić majowe święta. Co dzieje się z tej okazji w twojej miejscowości?
- 4. Powiedz, jak ty i twoja rodzina świętujecie ten czas.

12

Wielkie wyprawy – informacje dotyczące kontynentów

Europa jest kontynentem położonym na półkuli północnej, a także na półkulach wschodniej i zachodniej. Najbardziej zaludnionym krajem Europy jest Finlandia. Jest tam też najwięcej jezior. Bardzo mało lasów rośnie na Islandii. Największym ssakiem na kontynencie europejskim jest żubr, a największym drapieżnikiem – niedźwiedź brunatny.

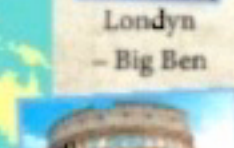
Znane
miejsca
w Europie to:

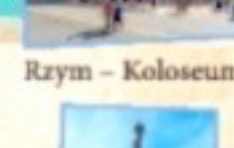
Wenecja

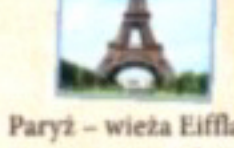
Londyn – Big Ben

Rzym – Koloseum

Paryż – wieża Eiffla

(wymawiaj Ajfla)

Wysze pasmo górskie Europy to Alpy. Wysze szczyt to Mont Blanc (wymawiaj Mą Błą). Wysz rzeką Europy jest Wołga. Drugi podług długości jest Dunaj. n z najczęściej odwiedzanych miejsc na nencie europejskim jest Disneyland (wymawiaj iland) pod Paryżem. y są położone na półwyspie w kształcie buta.

ytaj informacje i ułóż dwa pytania, które można by zadać w kuznie o Europie. dz, jakie kontynenty są położone na wschód, zachód i południe od Europy. Wybierzcie dowolny zabytek europejski i wyszukajcie o nim informacje.

Wielkie wyprawy – Europa

Czytanka dla Hanki

Zuzia szła do domu noga za nogą. Sama nie wiedziała, jakie emocje biorą górę. Ekscytacja, bo czeka ją coś nowego, czy może lęk. Lęk, że sobie nie poradzi z treścią.

Pani zaproponowała dzieciom akcję czytelnictwa „Czytanka dla Hanki”, którą przeprowadzą w przyszłym tygodniu. Codziennie kolejne dzieci z klasy Zuzi będą odwiedzać podczas zajęć uczniów klas pierwszych i czytać im fragmenty książek. Zanim to jednak nastąpi, każdy ma przygotować recenzję wybranej książki.

Zuzia kocha książki. Bliscy nazywają ją mołem książkowym. „Nawet nie wiem, którą lubię najbardziej. Którą wybrać do czytania pierwszokom?” – myślała dziewczynka.

Zuzia zdecydowała, że ponumeruje wybrane książki i zrobi losowanie. Do pudełka wrzuciła dwadzieścia pięć karteczek z kolejnymi numerami i poprosiła brata o wylosowanie jednej z nich. Numer 12 to książka „Mapa skarbów”. Teraz musi tylko wybrać fragment i przygotować się do czytania. I tu pojawia się problem, bo Zuzia czasami się jąka. Już na samą myśl, że może się jąkać podczas czytania dla pierwszaków, zaczyna się stresować.

– Zuziu, spróbuj czytać i lekko się poruszać z boku na bok. Może to ci pomoże oszukać mózg – zaproponowała córce mama. – Albo czytaj tak, jakbyś nuciła melodię.

Oba pomysły przypadły Zuzi do gustu. Poćwicz najpierw sama, a potem zaprezentuje się Hubertowi i rodzicom.

Julia Okrasiewicz

Przeglądaj

- Dobra recenzja zawiera:
- powód wyboru książki
- kilka słów o jej autorze
- krótki opis wydarzeń
- wrażenia po lekturze
- podsumowanie.

Ważne! Nie streszczaj książki, nie zdradzaj ważnych treści i zakończenia.

- 1. Przeczytaj tekst i odpowiedz na pytania.
- Na czym polegała akcja organizowana w klasie Zuzi?
- Czym marzyła się dziewczynka?
- Co poradziła Zuzi mama?
- Co ty możesz poradzić dziewczynce?
- Wyjaśnij znaczenie wyrażenia „mołem książkowym”. Możesz skorzystać z Internetu.

Czytanka dla Hanki

ikona lektura
– lektury
z listy MEN

ikona zawody
– orientacja
zawodowa

ikona razem
– praca
w parach
i w grupach

sposoby
uczenia się

ikona praca
w zeszytach
– przepisywanie,
pisanie

Rośliny i grzyby chronione mogą być objęte ochroną całkowitą lub częściową. W Polsce ponad 600 gatunków i rodzajów drzew, krzewów, roślin zielnych i grzybów jest objętych ochroną.

ROŚLINY I GRZYBY CHRONIONE

1. Zastanów się i wyceń, dlaczego rośliny, grzyby i zwierzęta podlegają ochronie.
2. Przeglądaj w różnych źródłach informacji na temat wybranej rośliny, wybranego grzyba lub zwierzęcia chronionego. Przekształć je w kalendarium i kolagę.

realistyczne
zdjęcia
pokazujące
świat przyrody

Wiem, umiem,
rozumiem
– powtórzenie
i utrwalenie
wiadomości
i umiejętności

samoocena
ucznia

Dajcie dzieciom słońce

Kiedy dziecko śpiewa –
śpiewa cały świat.
Cały świat piosenką jest,
śpiewa kot i śpiewa pies,
ptak na niebie, wiatr na drzewie,
świerszcz na łące...
Nawet kiedy pada deszcz,
to ten deszczyk śpiewa też,
że po deszczu, że po deszczu
będzie słońce.

Kiedy dziecko tańczy –
tańczy cały świat.
Z rudym kundlem czarny kot,
drzewa z niebem, z ziemią płot,
ptak z obłokiem, wiatr z motylem,
świerszcz na łące...
Cały świat ma tyle lat,
ile dzieci mają lat,
te dzieciaki, co do tańca
wzięły słońce.

Kiedy dziecko płacze –
płacze cały świat.
Kot ma oczy pełne łez,
na podwórku płacze pies,
wiatr w kominie, mysz pod miotłą,
świerszcz na łące.
O, jak słono od tych łez,
nawet cukier słony jest,
o, jak ciemno, o, jak zimno –
gdzie jest słońce?

Dajcie dzieciom słońce,
żeby łez nie było.
Dajcie dzieciom słońce,
dajcie dzieciom miłość.
Dajcie dzieciom słońce,
całe słońce z nieba,
żeby mogły tańczyć,
mogły śpiewać.

Wanda Chotomska

1. Przeczytaj głośno wiersz. Wybierz jego fragment, utwórz melodię i spróbuj zaśpiewać.
2. Ułóż zwrotkę wiersza do wybranego początku. Rozpocznij tak:

Kiedy dziecko skacze,
skacze cały świat...

lub

Kiedy dziecko marzy,
marzy cały świat...

Ale to ciekawe! – dodatkowe informacje

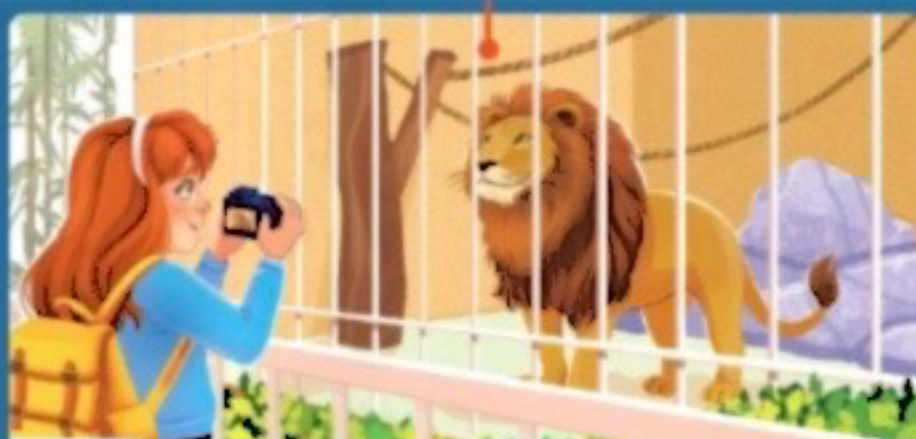
Na terenie Europy leży 47 państw. Część z nich (w 2024 roku było to 27 państw) połączyło się ze sobą, tworząc Unię Europejską (UE), aby współpracować, pomagać sobie i dbać o poprawę warunków życia swoich mieszkańców, czyli Europejczyków. W wielu krajach należących do UE używa się tej samej waluty – euro. Polska należała do Unii Europejskiej od 1 maja 2004 roku.

Na to zwróć uwagę!

Obie strony monety mają swoje nazwy – awers i rewers. W krajach należących do UE, w których walutą jest euro, rewers monety euro jest taki sam. Zawiera nominal, np.: 1 euro, 2 euro. Nominał awersu ma symbol danego kraju. Banknoty euro są takie same bez względu na kraj, w którym są używane. Znajdują się na nich mosty, brzozy i okna z różnych epok. Banknoty euro mają 30 różnych zabezpieczeń przed falsyfikacjami.

1. Na podstawie mapy Europy oraz tekstu odpowiedz na pytania.
- Ile państw tworzy Unię Europejską?
 - Od ilu lat Polska należy do Unii Europejskiej?
 - W jakim celu powstała UE?
 - Jaka waluta najpopularniej występuje w krajach UE?

opowiadania wychowawcze – teksty poruszające tematy bliskie doświadczeniom i emocjom uczniów

Piotka

Pewnego dnia Natałka nie przyszła do szkoły, chociaż bardzo chciała wziąć udział w konkursie plastycznym. W czasie przerwy Kasia podzieliła się z koleżankami pewną wiadomością.

- Natałka mi mówiła, że koniecznie musi iść do zoo i zobaczyć prawdziwego lwa. Chciała mu zrobić zdjęcie i wysłać je na konkurs fotograficzny. Może dlatego zrobiła sobie wolne?
- Coś ty! Przecież mama nie pozwoliłaby jej opuścić lekcji – powiedziała Ola. – Do zoo można iść w sobotę albo w niedzielę.
- Tak, ale termin na wysłanie zdjęcia konkursowego kończy się dzisiaj. Natałce bardzo na tym zależało – powiedziała Kasia.
- Wszyscy wiedzieli, że Natałka interesuje się Afryką, a szczególnie zwierzętami, które zamieszkują ten kontynent. Jej pokój był wypełniony zdjęciami żyraf, słoni i antylop.
- Następnego dnia Natałka znowu nie pojawiła się w szkole.
- Biedna Natałka... – powiedział Maciek.
- Dlaczego biedna? – zapytała Iza.
- Słyszałem, że pogryzł ją lew – powiedział Maciek.
- Co??? – Podobno poszła do zoo i włożyła rękę za kraty.

doświadczenia

Zrób ze mną model obrotu wody. To łatwe.

Materiały: woreczek foliowy z napięciem strunowym, flamaster nieścieralny, szczypta barwnika do malowania jajek (można pominiąć), szklanka z ciepłą wodą.

Instrukcja

1. Narysuj na woreczku rysunek według wzoru.
2. Wlej ciepłą wodę do litry obramującej porcję wody.
3. Wypłucz szczyptę barwnika.
4. Wyjdź z woreczkiem na podwórtko lub przyklej go do szyby w oknie i obserwuj, co się dzieje.

2. Opowiedz o wydarzeniach obserwowanych.

Ciekawe, jak to napisać – strony dotyczące ortografii

Pamiętaj!
W zdaniu nie ma
tytułu. Tytuł to
nazwa.

Ciekawe, jak to napisać

„Nie” z czasownikami piszemy oddzielnie,
np. nie idzie, nie lubi.
„Nie” z przymiotnikami i rzeczownikami piszemy łącznie,
np. niesmaczny, niewesoły, niepogoda, nieszczęście.

ekspert z internetu – prezentacja internetu jako jednego ze źródeł wiedzy

Kto ocenia książki?

- Krytyk literacki czyta nowości książkowe i pisze ich recenzje. Ocenia książki pod względem języka i fabuły*. Jest to jego własna ocena, więc ta sama książka może zostać różnie oceniona przez kilku krytyków literackich. Recenzja może zachęcić czytelników do sięgnięcia po książkę lub ich zniechęcić.

* fabuła – wszystkie wydarzenia w utworze

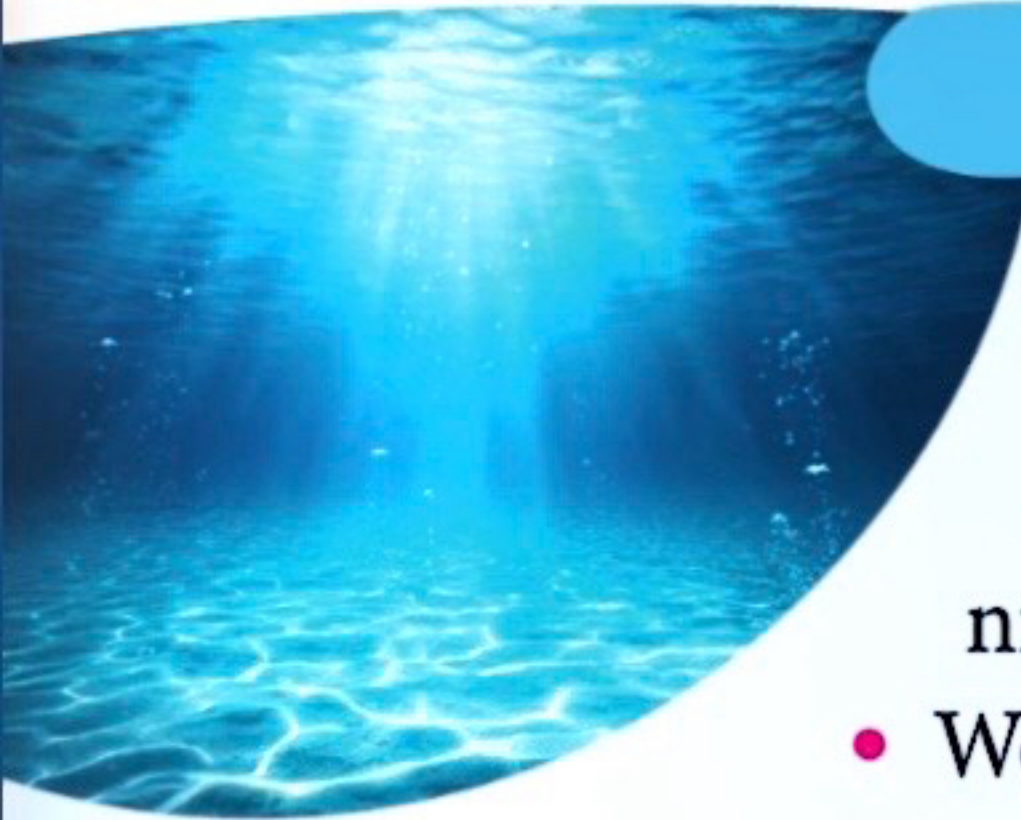

Świat składa się z różnych elementów. Cztery z nich są nazywane żywiołami.

ogień

- Odkrycie wykorzystania ognia było niezwykle ważne w rozwoju ludzkości. Ogień dawał ciepło, ułatwiał przygotowywanie posiłków, chronił przed dzikimi zwierzętami. Szybko jednak okazało się, że jest też niebezpieczny. Nieostrożne obchodzenie się z ogniem niesie ze sobą ogromne zniszczenia.
- Pożary lasów prowadzą do nieodwracalnych szkód w świecie roślin i zwierząt. Las rośnie wolno – płonie szybko.
- Wypalanie traw przez ludzi niszczy ekosystem łąki. Odbudowanie świata przyrody po pożarach trwa przez wiele lat.

woda

- Ludzie często budowali swoje osady nad wodą, aby mieć pożywienie – ryby. Woda była też niezbędna do hodowli zwierząt i uprawy roślin.
- Woda jest potrzebna wszystkim żyjącym organizmom. Obecnie jest wykorzystywana przez człowieka w gospodarstwie domowym, przemyśle i rolnictwie.
- Daje wytchnienie i ochłodę w upalne dni.
- Woda jest też żywiołem niszczycielskim. Ulewne deszcze powodują podtopienia, zalania i powodzie.

1. Do czego człowiek wykorzystuje cztery żywioły?

2. Jakie niebezpieczeństwa niosą ze sobą ogień, woda, powietrze i ziemia?

Każdy żywioł może dawać życie, ale też je niszczyć. Gdy zniszczenia są poważne, nazywa się je **kłeskami żywiołowymi** lub **katakлизmami**.

powietrze

- Czyste powietrze wpływa pozytywnie na zdrowie ludzi, zwierząt i roślin.
- Ruch powietrza, czyli wiatr, umożliwia podróżowanie żaglowcami i żaglówkami.
- Człowiek nauczył się wykorzystywać ruch powietrza do produkcji energii.
- Jak to potężny i niszczycielski żywioł, można przekonać się po przejściu huraganu lub tornada.
- Zanieczyszczone powietrze i niekorzystne warunki atmosferyczne powodują smog.

ziemia

- W ziemi mieszkają niektóre zwierzęta i rosną rośliny.
- Człowiek wykorzystuje ziemię do uprawy roli, hodowli zwierząt, jako miejsce budowy domów oraz wydobywa z jej głębi surowce mineralne.
- Niekiedy bezmyślne korzystanie z zasobów ziemi prowadzi do powstawania osuwisk.

Pamiętaj!

W razie niebezpieczeństwa wezwij pomoc – zadzwoń pod numer **112**.

3. Jak można zapobiegać katakлизmom?

4. Napisz, który z żywiołów ma największy wpływ na twoje życie. Wyjaśnij dlaczego.

Cztery żywioły

Wędrowiec 1 *(zerkając w niebo)*

Co za pogoda! Zaraz będzie lało.
Znowu zmokniemy!

Wędrowiec 2

I przemoczymy w kałużach buty. Brr!

Wędrowiec 1

Przyjemniej by się nam wędrowało,
gdyby nie ta woda. Wszędzie jej pełno!

Woda *(z oburzeniem)*

Ale przecież bez wody nie byłoby
przyrody! Nie byłoby was!
Bez wody w ogóle się nie da żyć.
Nie wiedzieliście o tym?

Wędrowiec 1

Może i racja...?

Wędrowiec 2

Ależ mi się chce pić!
(wyciąga butelkę wody, pije łąpczywie)

Od razu lepiej!

Woda *(z uśmiechem)*

A nie mówiłam?
(idą dalej, jednemu z Wędrowców wiatr zwiewa czapkę)

Wędrowiec 1 *(goniąc czapkę)*

Zostaw, to moje! Nieznośne wietrzysko!

Powietrze

Przepraszam, to było
niechcący. Ale za to
przegoniłem chmury.
Teraz już nie zmokniecie.

Wędrowiec 2

Dzięki, to miłe.

Powietrze *(z dumą)*

A wiecie, że gdyby nie ja,
nie moglibyście oddychać?

Wędrowiec 1

Chwalipięta...

Powietrze *(ciągnie dalej, niezrażone)*

I tamto ognisko beze mnie
też by się nie mogło palić!

Wędrowiec 2

O, rzeczywiście! Tam jest ognisko!

Wędrowiec 1 *(do siedzących wokół ogniska)*

Możemy się przysiąc?
(siada na kamieniu i wyciąga ręce w stronę ognia)

Mmm, jak ciepłutko...

Ogień

Uważaj! *(Wędrowiec 1, przestraszony, odsuwa ręce)*

Chętnie cię ogrzeję,
ale pamiętaj: nie igra się z ogniem!

Wędrowiec 1

Już dobrze, dobrze...
Wiem, że na ciebie trzeba uważać.

Ogień

Nie tylko na mnie. Każdy z nas,
żywiołów, potrafi być niebezpieczny.
Ale wszystkie cztery są ci potrzebne.

Wędrowiec 2

Cztery?... Zgoda, piję wodę,
wdycham powietrze, ogrzewam się przy ogniu...

To trzy, a gdzie czwarty żywioł?

(gdzieś spod Wędrowca 2 odzywa się oburzony głos)

Ziemia

A na czym siedzisz?!

(Wędrowiec 2 zrywa się z krzykiem, zaskoczony)

I na czym teraz stoisz?

Na ziemi, prawda?

A po czym dzisiaj wędrowałeś?

Wędrowiec 2

No... po piasku, po skałach...
czasem po błocie...

Ziemia

Sam widzisz! To wszystko przecież jest
właśnie czwartym żywiołem: ziemią.

Woda, Powietrze, Ogień, Ziemia (chórem, do publiczności)

Ziemia, powietrze, ogień i woda –
wszystkie kryjemy się nieopodal
i wszystkie cztery, przez cały czas,
towarzyszymy każdemu z was.

Agnieszka Frączek

5. Przeczytaj tekst inscenizacji i odpowiedz na pytania.

- O czym ona opowiada?
- Ile osób bierze w niej udział?
- Jak jest zbudowany ten tekst? Co oznaczają elementy zapisane na czarno, zielono i czerwono?

6. Przeczytajcie tekst inscenizacji
z podziałem na role.

poniedziałek, 20 kwietnia

Dzisiaj pani ogłosiła konkurs na rymowankę ekologiczną.

Wymyśliłam taką:

My o Ziemię naszą dbamy,
śmieci nigdzie nie rzucamy.
Segregujcie wszyscy śmieci!
To wam radzą mądre dzieci!

Jestem ciekawa, czy moja rymowanka ma szansę wygrać.
Rozwiązanie konkursu nastąpi 22 kwietnia w czasie obchodów
Dnia Ziemi.

środa, 22 kwietnia

Dzisiaj w szkole przygotowaliśmy doświadczenie.

Do 6 słoików nasypaliśmy mokrą ziemię. Do każdego z nich
włożyliśmy po jednym rodzaju śmieci: ogryzek jabłka, torebkę
z herbatą, kawałki papieru, plastikową torebkę, obierki ziemniaka
i kawałek ogórka. Tak, żeby było widać, co jest
w środku. Na wszelki wypadek je podpisałiliśmy.
Ustawiliśmy słoiki w ciepłym miejscu. Co kilka
dni będziemy wlewać do nich wodę. W ten sposób
zastąpimy deszcz.

ogryzek jabłka

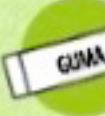
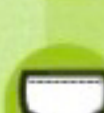
1. Wymyśl rymowankę ekologiczną.

2. Na podstawie tekstu z pamiętnika Natalki podaj instrukcję wykonania doświadczenia.

3. Wykonajcie w klasie podobne doświadczenie. Obserwujcie, co się wydarzy.

ILE CZASU ROZKŁADAJĄ SIĘ ODPADY?

 ogryzek jabłka – 2 miesiące	 materiał wełniany – 1–5 lat	 puszka aluminiowa – 50–200 lat
 chusteczki higieniczne – 3 miesiące	 guma do żucia – 5 lat	 woreczek z tworzywa sztucznego – 300 lat
 bilet autobusowy – 3 miesiące	 drewniane krzesło – 20 lat	 pielucha – 450 lat
 papier – 6 miesięcy	 gumowa opona – 50–80 lat	 płyta CD – 2000 lat
 materiał bawełniany – 1–5 miesięcy	 kubek styropianowy – 50 lat	 butelka szklana – 4000 lat albo nawet nigdy!

Odpady mają różny czas rozkładu. Dlatego ważne jest ograniczenie śmieci w przyrodzie poprzez poddawanie ich recyklingowi, odpowiednie sortowanie i przemyślane zakupy.

Ale to ciekawe!

PSZOK, czyli Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, to miejsce, gdzie mieszkańcy gminy mogą pozostawić odpady, których nie należy wyrzucać do przydomowych pojemników, np.: odpady wielkogabarytowe, budowlane, elektrośmieci.

Pamiętaj!

Bioodpady to śmieci organiczne powstające w naszych domach z resztek jedzenia lub roślin, np. liście, obierki, ogryzki, fusy z herbaty. Ulegają one naturalnemu procesowi rozkładu, dlatego część z nich można wykorzystać do produkcji kompostu, który zwiększa żyzność gleby.

- 4. Przygotujcie plakat, na którym przedstawicie czas rozkładu różnych odpadów. Zaprezentujcie go społeczności szkolnej.
- 5. Zaplanujcie działania z okazji Dnia Ziemi.

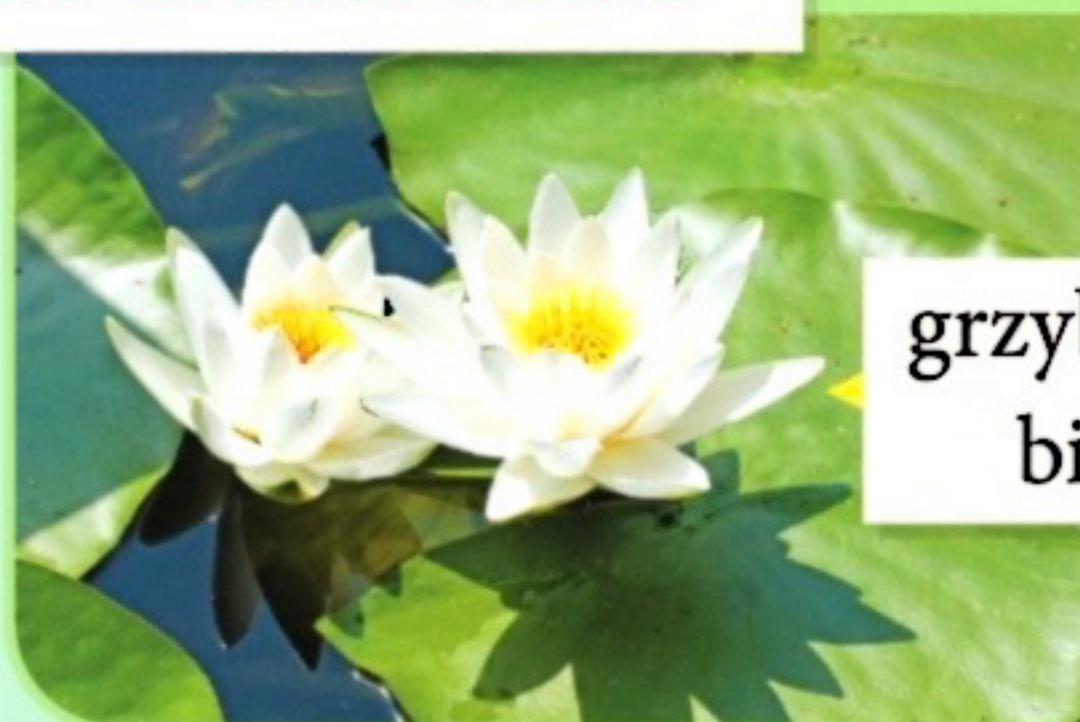
Rośliny i grzyby chronione mogą być objęte ochroną całkowitą lub częściową. W Polsce ponad 600 gatunków i rodzajów drzew, krzewów, roślin zielnych i grzybów jest objętych ochroną.

ROŚLINY I GRZYBY CHRONIONE

zawilce
wielokwiatowe

grzybienie
białe

sosny
limby

grążele
drobne

smardze
jadalne

krokusy
spiskie

sasanki
łąkowe

cis
pospolity

1. Zastanów się i wyjaśnij, dlaczego rośliny, grzyby i zwierzęta podlegają ochronie.
2. Poszukaj w różnych źródłach informacji na temat wybranej rośliny, wybranego grzyba lub zwierzęcia chronionego. Przedstaw je koleżankom i kolegom.

Ponad 700 gatunków i rodzajów zwierząt w Polsce jest objętych ochroną całkowitą lub częściową.

ZWIERZĘTA CHRONIONE

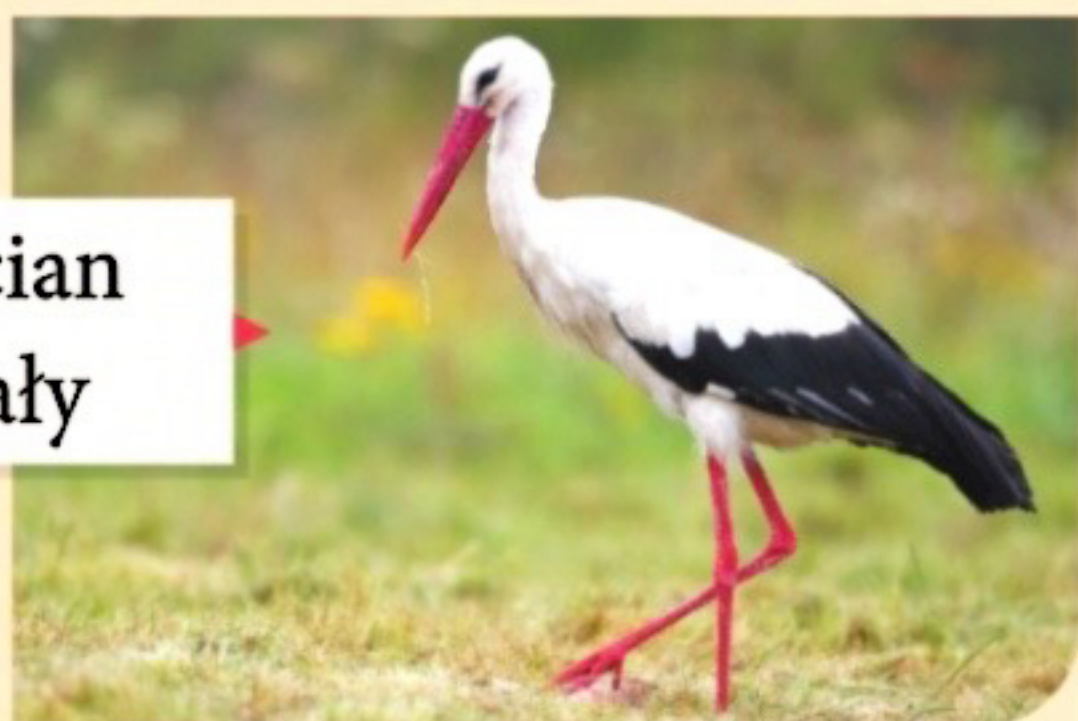
niedźwiedź
brunatny

dzięcioł
duży

bocian
biały

wilk
szary

ryś
euroazjatycki

żubr
europejski

gacek
szary

3. Dowiedz się, czy w twojej okolicy rosną rośliny lub grzyby chronione bądź żyją zwierzęta objęte ochroną.

4. Napisz w kilku zdaniach, dlaczego, twoim zdaniem, należy chronić zwierzęta, rośliny i grzyby. Jak to robić? Uzasadnij swoją opinię.

Ładowanie akumulatorów

Natalka wróciła ze szkoły do domu bardzo przejęta. Zamiast jak zwykle zapytać, co jest pysznego na obiad, od razu zamknęła się w swoim pokoju. Takie zachowanie nie było do niej podobne. Zaniepokojona mama poszła porozmawiać z córką.

– Ziemia umiera – powiedziała Natalka ze smutkiem. – Pani wyświetliła nam film o tym, co się dzieje na naszej planecie. Oceany i rzeki zamieniają się w śmietniki, bo pływają w nich duże ilości plastiku. To jest niebezpieczne dla ludzi i zwierząt. Mieszkańcom Afryki brakuje jedzenia i wody. Powietrze jest zatrute... – zakończyła zrezygnowana.

– Kochanie, nawet jeśli nie możemy zmienić całego świata, to mamy wpływ na to, co jest obok nas – powiedziała mama. – I codziennie to robimy.

– Na przykład kupujemy mniej żywności, bo kiedy jest jej za dużo naraz, to często się psuje – powiedział tata, który właśnie wszedł do pokoju.

– A ja z wczorajszych ziemniaków zrobiłam dziś te pyszne kopytka, które właśnie nałożyłam na talerze – babcia zawołała donośnym głosem z kuchni.

– Mniam, mniam – powiedziała mała siostrzyczka Natalki, gdy tylko wszyscy usiedli przy stole.

– Zamiast kąpieli w wannie, biorę prysznic – powiedział tata.

– Ja też! Chociaż bardzo lubię kąpiel z dużą ilością pianki – ożywiła się zasmucona do tej pory Natalka.

Wszyscy po kolei zaczęli wymieniać, co robią, by dbać o planetę: używają toreb wielorazowych na zakupy, wybierają napoje w szklanych, a nie plastikowych butelkach, segregują śmieci, oszczędzają energię i wyłączają światło, gdy z niego nie korzystają.

– Zawsze staram się pamiętać, żeby wyjąć z gniazdka ładowarkę do telefonu, kiedy już go naładuję – powiedziała mama. – A kiedy zapomnę, wasz tata od razu mi o tym przypomina.

– Ludzie, którzy nie mają centralnego ogrzewania, powinni palić w piecach drewnem, a nie toksycznymi odpadami – stwierdził tata.

– Wczoraj widziałam, jak z jednego komina wylatywał czarny dym. Zaczęło mnie od tego szczypać w nosie – powiedziała Natałka.

– Człowiek chciałby zadbać o Ziemię, a nawet sam nie może naładować własnych akumulatorów w czasie popołudniowego spaceru – westchnął dziadek, po czym zjadł ostatnią porcję kopytek.

– Jakich akumulatorów, dziadku? – zdziwiła się Natałka.

– Mam na myśli nasze organizmy. To właśnie od nich powinniśmy zacząć, żeby mieć siły na dbanie o planetę.

– Jak to zrobić? – dopytywała Natałka.

– Trzeba troszczyć się o dobre odżywianie, ruch na świeżym powietrzu i kontakt z przyrodą. Tylko wtedy będziemy zdrowi i silni – wyjaśnił dziadek.

– „W zdrowym ciele zdrowy duch” – powiedziała babcia, używając znanego przysłowia.

– W takim razie po obiedzie pójdziemy razem na spacer do lasu! – zaproponowała Natałka.

– Ziemia na pewno się ucieszy.

Agata Widzowska

1. Na podstawie tekstu odpowiedz na pytania.

- Czym martwiła się Natałka?
- W jaki sposób pocieszyli ją najbliżsi?
- Co miał na myśli dziadek, mówiąc o ładowaniu akumulatorów?
- Jak ty pomagasz Ziemi?
- Wyjaśnij powiedzenie zapisane na zielonym polu.

W zdrowym ciele
zdrowy duch.

Ciekawe, jak to napisać

„Nie” z czasownikami piszemy **oddzielnie**,

np. nie idzie, nie lubi.

„Nie” z przymiotnikami i rzeczownikami piszemy **łącznie**,

np. niesmaczny, niewesoły, niepogoda, nieszczęście.

Wchodząc do lasu, należy przestrzegać zasad. Las to dom zwierząt. **Nie można** im przeszkadzać. Zwierzęta **nie lubią** hałasu, więc **nie krzycz**, **nie słuchaj** muzyki. Staraj się **nie zakłócać** ich spokoju. W lesie **nie należy** też śmiecić ani zostawiać jedzenia, ponieważ może ono zaszkodzić zwierzętom. **Nieostrożność** i **nieuwaga** ludzi często prowadzą do **niebezpiecznych** sytuacji. Pozostawiona butelka może wywołać pożar i być pułapką dla **niewielkich** gryzoni. Spacerując, podziwiaj **niezwykłą** roślinność lasu, utrwalaj ją na zdjęciach. **Nie zrywaj** leśnych kwiatów ani gałęzi drzew. **Nie bądź** intruzem, bądź uważnym gościem.

2. Na podstawie piktogramów i tekstu powiedz, czego nie wolno robić w lesie.
3. Ułóż sześć zdań przeczących z wybranymi wyrazami, np. To była niezwykła przygoda.

szczęście

spokojny

zdrowe

zrywa

krzyczy

zwykła

bezpieczeństwo

pogoda

wielki

Burza w szklance wody

W klasie Natałki rozpoczęły się przygotowania do obchodów Dnia Ziemi. W tym roku uczniowie mieli wystawić przedstawienie dla młodszych koleżanek i kolegów. Najpierw ustalono, że tematem będą cztery żywioły. Przez całą lekcję uczniowie w czterech grupach pisali scenariusze. Gdy były gotowe, przydzielono role. Później dzieci wymyślały scenografię i kostiumy. Trzej chłopcy zaczęli się kłócić, bo każdy z nich uważał, że kostium wiatru powinien być w innym kolorze: szarym, niebieskim lub piaskowym. Chłopcy przekrzykiwali się i nie słuchali nawzajem. Kłótnię zakończyła Julka, która znalazła w klasowej walizce teatralnej wielokolorową, idealną dla wiatru, pelerynę. Chłopcy uznali, że kłótnia była niepotrzebna. Wystarczyło zajrzeć do walizki.

Sabina Piłat

1. Na podstawie tekstu odpowiedz na pytania.

- Co przygotowuje klasa Natałki?
- Od czego uczniowie zaczęli przygotowanie przedstawienia?
- Z jakiego powodu chłopcy się pokłócili? Oceń ich zachowanie.
- Jak zakończyła się kłótnia?
- Jak myślisz, dlaczego opowiadanie ma tytuł „Burza w szklance wody”? Co oznacza to powiedzenie?

2. Napisz plan wydarzeń do opowiadania „Burza w szklance wody”. Wybierz jeden ze sposobów.

Rozpoczęcie
przygotowań do Dnia Ziemi.

Dzieci rozpoczynają
przygotowania do Dnia Ziemi.

3. Wyszukaj w tekście na stronie 15 po dwa: przymiotniki i rzeczowniki w liczbie pojedynczej, czasowniki w liczbie mnogiej, liczebniki.
4. Spójrz na mapę Afryki. Powiedz, jakie zwierzęta ciocia Kinga zobaczyła na północy, południu, wschodzie i zachodzie tego kontynentu.

5. Utwórz rodzinę wyrazów do wyrazu **podróż**.

6. Przepisz podane wyrazy do zeszytu, dopisując do nich przeczenia.

przygotowali

miły

przyjaciół

uwaga

czekać

spokojne

zgoda

rozmawiają

ciekawa

7. Podaj pięć przykładów zachowań przyjaznych dla naszej planety.

Polska jest bardzo zróżnicowana pod względem ukształtowania terenu. Podróżując przez nasz kraj, można zauważyć zmiany w krajobrazie. W Polsce wyróżniamy między innymi: **góry**, **wyżyny**, **niziny**, **pojezierza** i **pobrzeża**. Są to **krainy geograficzne**.

Na południu Polska jest górzysta – od wysokich szczytów Tatr, przez łagodne Bieszczady i Góry Świętokrzyskie, aż po pagórki wyżyn w okolicach Lublina i Częstochowy. Od wschodu na zachód rozciągają się niziny. W północnej części kraju są pojezierza, które można nazwać krainą jezior. Tuż nad Morzem Bałtyckim rozciągają się pobrzeża.

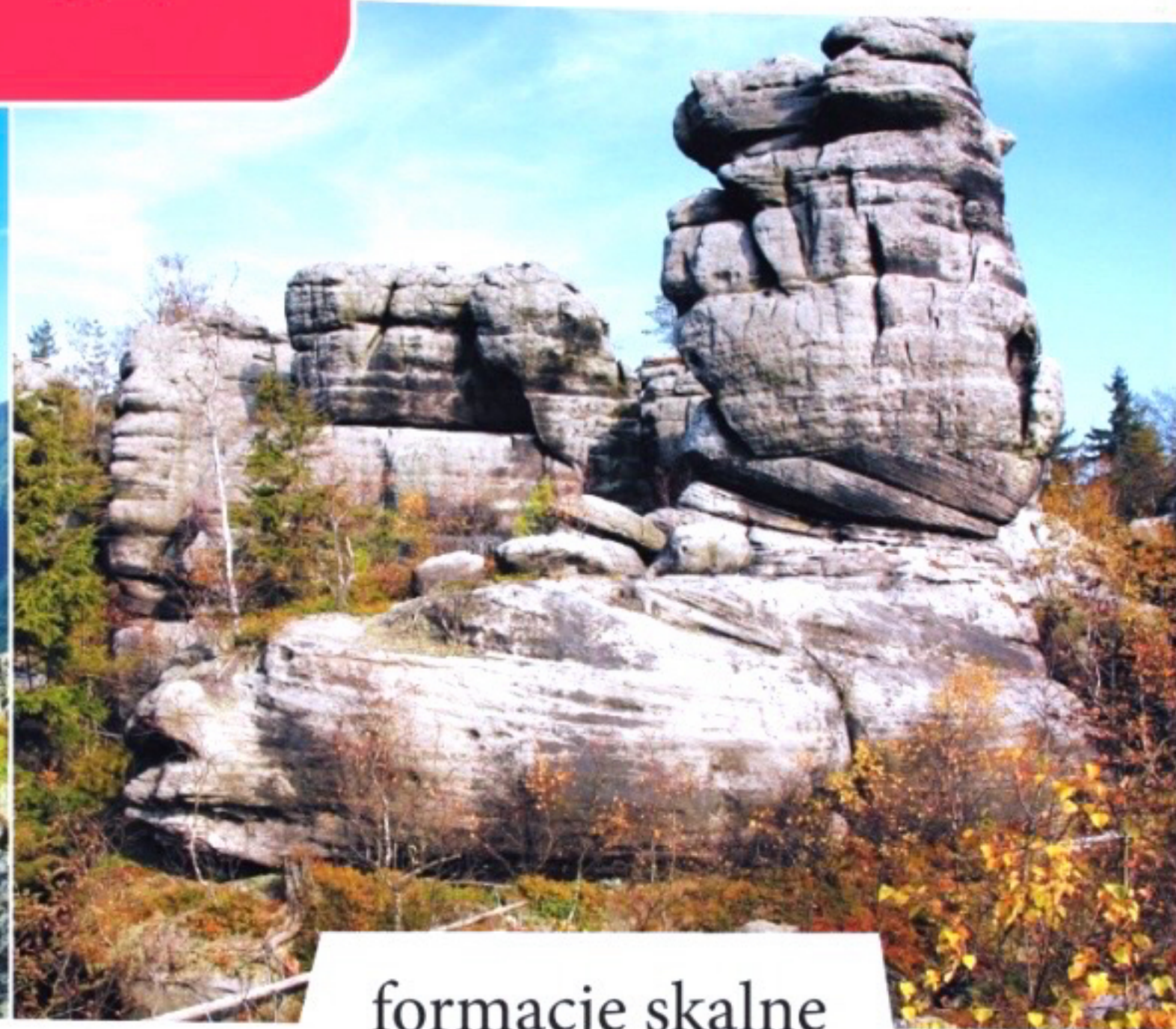
1. Na podstawie tekstu i mapy powiedz, na jakie krainy geograficzne jest podzielona Polska.

góry

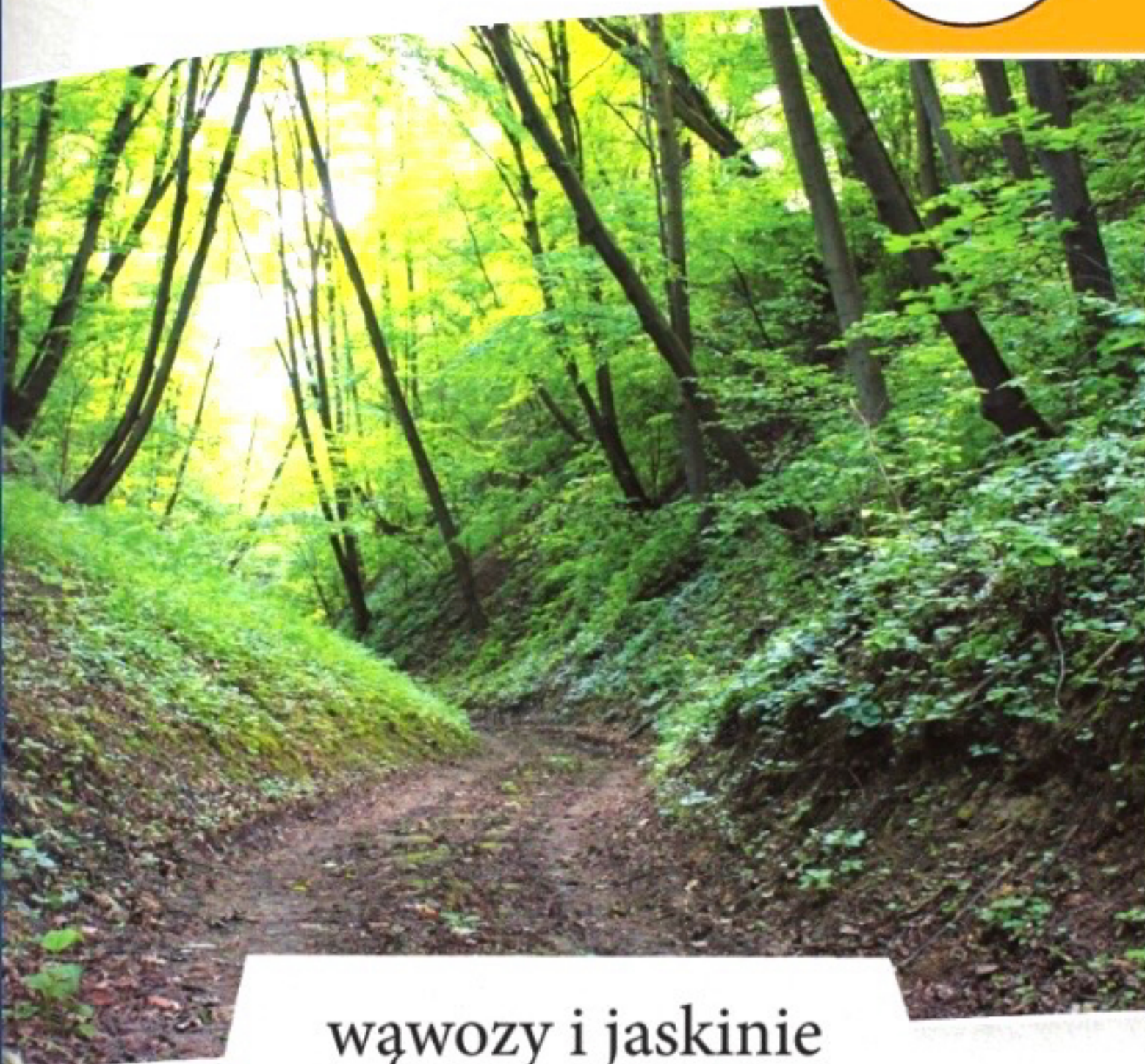
pasma górskie i szczyty

formacje skalne

wyżyny

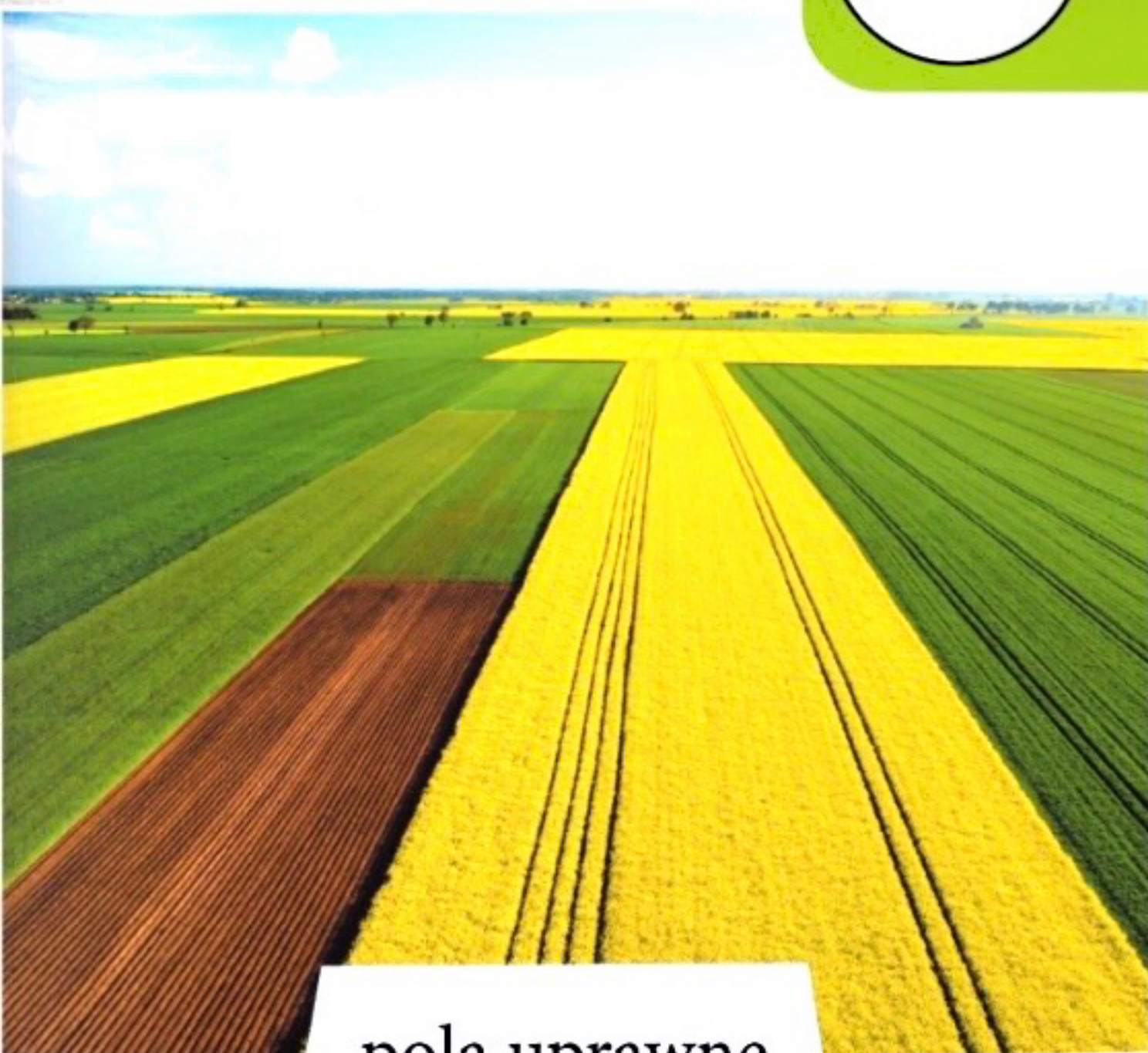
wąwozy i jaskinie

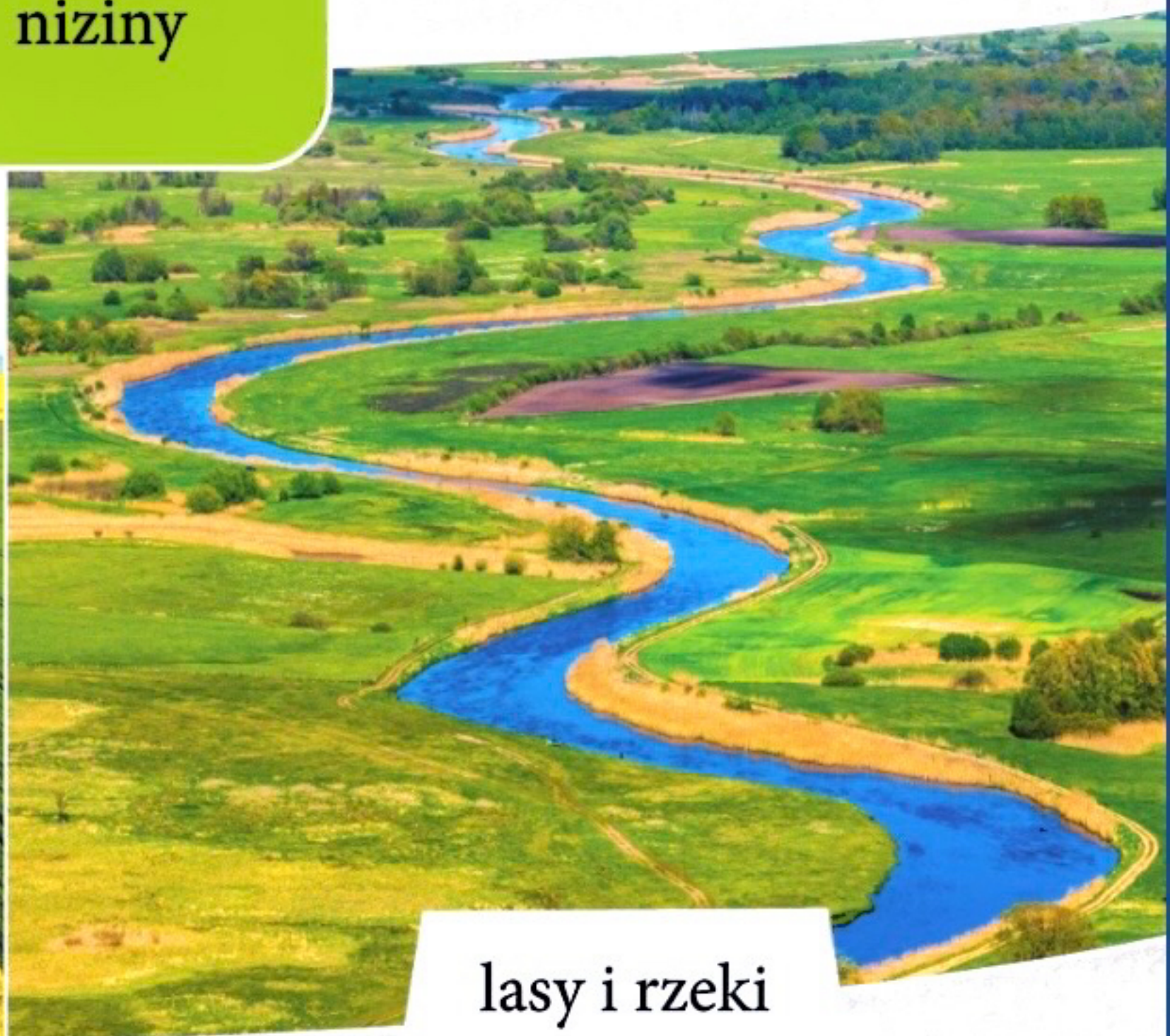
pola uprawne na wzgórzach

niziny

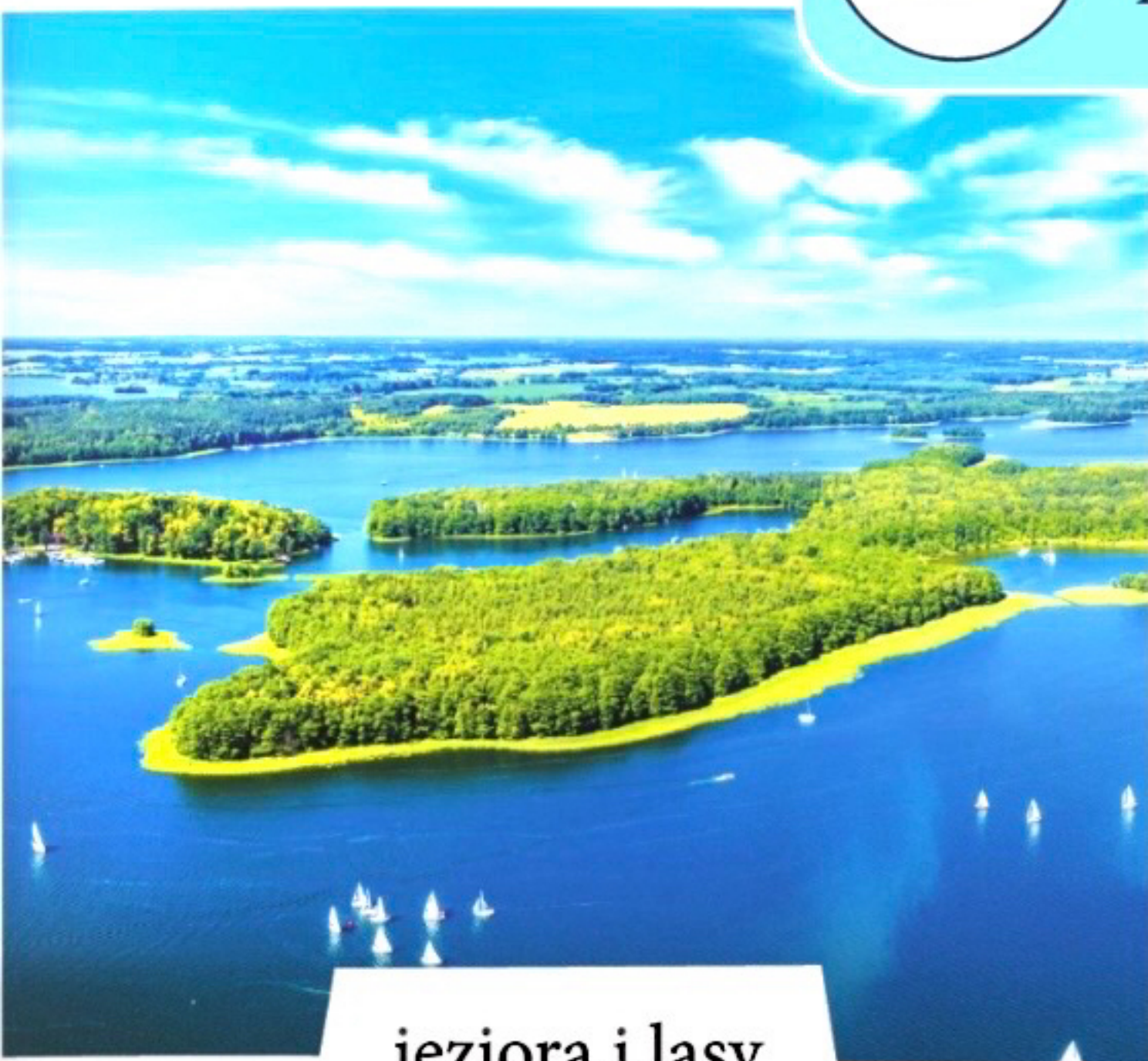
pola uprawne

las i rzeki

pojezierza
i pobraża

jeziora i lasy

klif

2. Wymień po dwie cechy przedstawionych krajobrazów: gór, wyżyn, nizin, pojezierzy i pobraży.
3. W jakiej części kraju mieszkasz? Jaka to kraina geograficzna? Jak wygląda krajobraz twojej okolicy?

1. Przeczytajcie tekst i poszukajcie w internecie zdjęć miejsc, o których jest w nim mowa.

Najdziwniejsze góry – Góry Stołowe

To miejsce jest absolutnie wyjątkowe nie tylko w Polsce, lecz także na świecie. Góry wyglądają jak gigantyczne stoły położone jeden na drugim lub klocki olbrzyma, który – znudzony zabawą – rozsypał je i poszedł szukać innej rozrywki. A ponieważ było tu bardzo wiele skalnych labiryntów, ludzie bali się je odwiedzać, by nie napotkać ducha gór: Karkonosza. Z czasem jednak najwyższy szczyt – Szczeliniec Wielki – został zdobyty przez pruskiego króla, a na górze wybudowano schronisko, które działa do dziś (jedno z najstarszych w Polsce!). Tuż obok jest Piekiełko – skalna szczelina długa na ok. 100 metrów, gdzie śnieg pozostaje aż do początku lata!

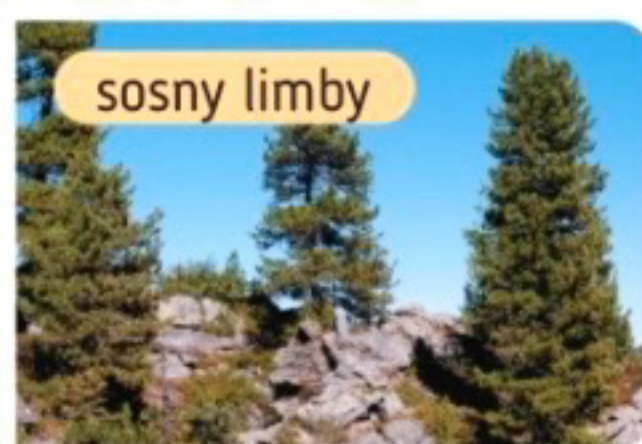
Anna Olej-Kobus

Polska naj... Księga miejsc wyjątkowych (fragment), wydawnictwo Dwukropek

2. Na podstawie tekstów i zdjęć powiedz, jakie elementy krajobrazu, przyrody i kultury są charakterystyczne dla terenów górskich.

Wędrówki po górach to okazja do poznawania świata przyrody. Można tam obserwować piętra roślinności, czyli obszary, na których w zależności od wysokości występują różne rośliny. Podobnie jak zwierzęta, musiały się one przystosować do zmieniających się wraz z wysokością warunków, takich jak opady, temperatura czy rodzaj gleby.

rośliny górskie

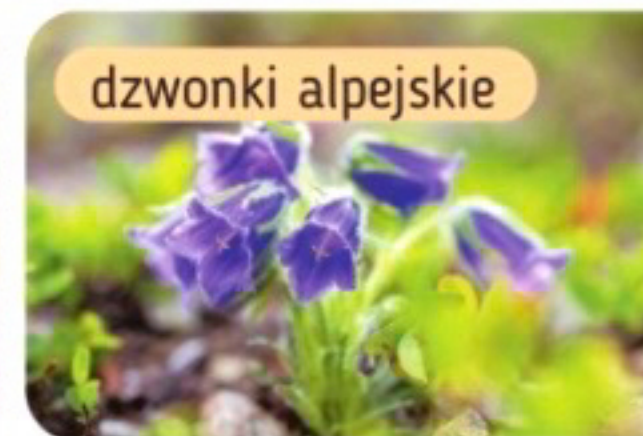
sosny limby

pierwiosnki maleńkie

sasanki białe

dzwonki alpejskie

szarotki alpejskie

krokusy spiskie

Strój podhalański jest charakterystyczny dla górali zamieszkujących okolice Tatr. W kulturze góralskiej kwiaty są bardzo ważnym elementem wykorzystywanym do zdobienia ubrań, mieszkań, mebli i obrusów.

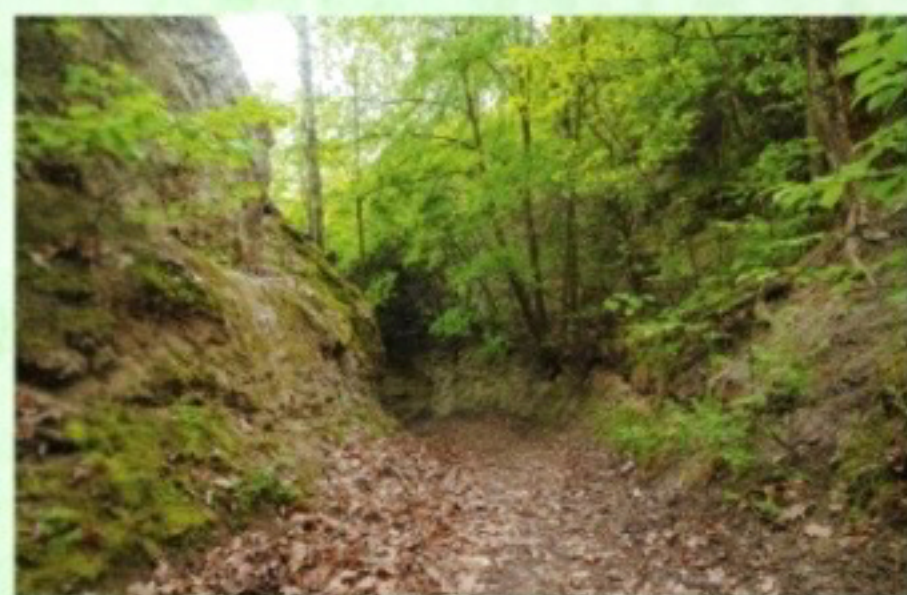

podhalański strój ludowy

3. W czym krajobrazy wyżyn i gór są do siebie podobne, a czym się różnią?

Wyżyny polskie to tereny pofałdowane, które często są wykorzystywane jako pola uprawne. Na wyżynach charakterystyczne jest występowanie jaskiń i wąwozów.

4. Połącz podane zdania pojedyncze wyrazami: **bo**, **ponieważ**, **gdyż**, **ale**, **aby**, **i**, tworząc zdania złożone.

Warto wybrać się w Tatry.

Kryją w sobie wiele historii i tajemnic.

Zostały silnie przekształcone przez ludzi.

Góry Stołowe są niezwykle.

Można tam obserwować ciekawe gatunki roślin.

Wyżyny są ciekawymi terenami.

5. Na podstawie informacji z podręcznika i dostępnych źródeł przygotujcie w parach lub grupach wypowiedź, która zachęci do wycieczki w góry lub na wyżyny.

Kochany Antku!

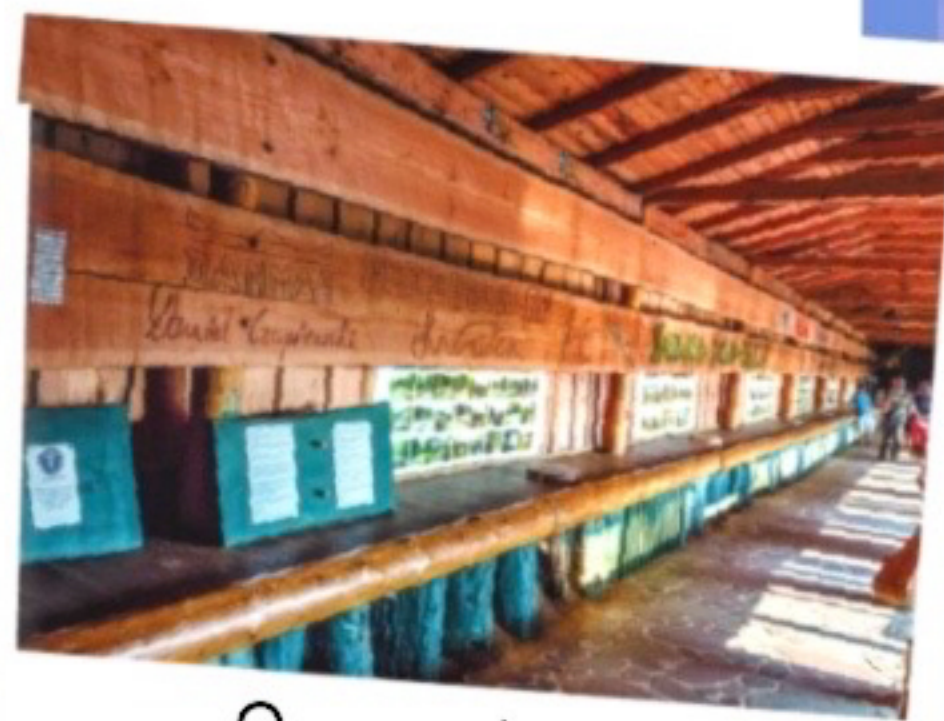
Spędziłam z rodzicami i Helenką wspaniały weekend. Pojechaliśmy na Kaszuby. Tata mówi, że to pojezierza. Też to wiedziałam, bo uczyliśmy się o tym w szkole. Mijaliśmy bardzo dużo jezior. Niektóre były ogromne, a inne bardzo małe. Spaliśmy w małym domku nad brzegiem jeziora. Gdy weszliśmy na wieżę we Wdzydzach Kiszewskich, zobaczyłam, że jest tu dużo lasów i pastwisk, na których pasą się krowy. W muzeum widzieliśmy piękne stroje i dekoracje. Wysyłam Ci zdjęcia.
Pa! Natalka
PS Tutaj mówi się i pisze w języku kaszubskim. Nic nie rozumiałam!

Nasz domek

Wdzydze Kiszewskie

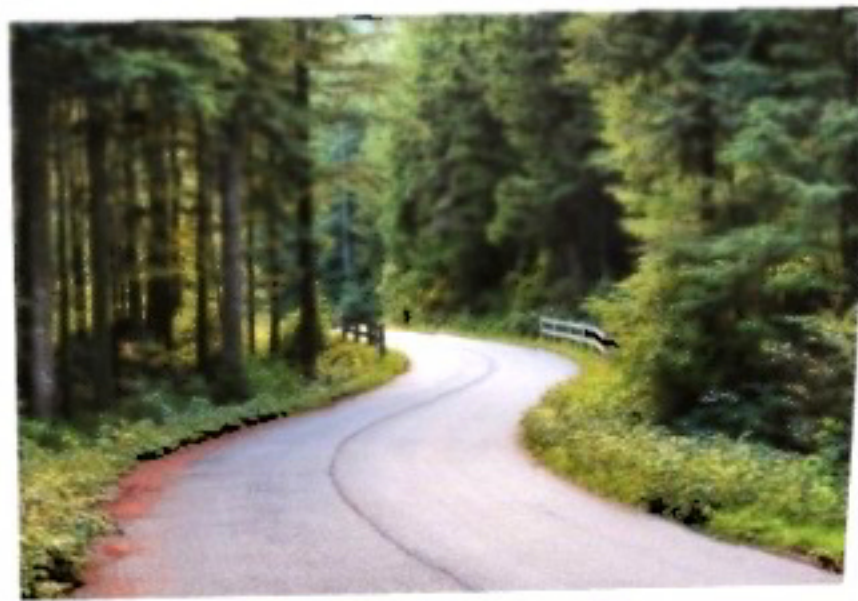
Szymbark
Najdłuższa Deska Świata

Ale to ciekawe!

Kaszuby to region, którego mieszkańcy zachowali nie tylko własny język, ale też wiele tradycji. Tablice z nazwami miejscowości są zapisane w dwóch językach – polskim i kaszubskim. W wielu miejscach można zobaczyć motywy kwiatowe.

Niezabyszewo
Niezbëszewò

Natalko!

Dziękuję Ci za wiadomość. Bardzo podobają mi się Twoje zdjęcia. Na pewno miałaś udany weekend.

My tym razem zostaliśmy w domu, bo Marta jest chora.

Na szczęście rodzice są zdrowi. Tata kupił w prezencie nowy rower dla mamy. Mama chciała go wypróbować, więc we dwoje pojechaliśmy na wycieczkę. My również uczyliśmy się w szkole o krainach geograficznych i wiem już, że mieszkam na nizinie.

Na szczęście! Jeżdżenie po płaskim terenie, między drzewami w lesie lub po polnych drogach, mi wystarczy. Nie chciałbym wjeżdżać pod stromą górę! Zrobiłem kilka zdjęć lasu, łąki i rzeki.

Pozdrawiam Cię

Antek

PS Jutro idę na biwak do lasu z drużyną harcerską.

Może do niej dołączę w przyszłym roku.

1. Co napisała w liście Natalka do Antka? Co jej się podobało? Co ją zaskoczyło?
2. Co odpisał Antek? Co podoba mu się w jego miejscu zamieszkania?
3. Do jakiej grupy planuje dołączyć Antek?
4. Opowiedz o miejscu, w którym mieszkasz. Co w nim lubisz? Co można tam robić?
5. Jakie są w twojej miejscowości organizacje, do których możesz wstąpić?
6. Z wiadomości Natalki i Antka wypisz po pięć: czasowników, przymiotników i rzeczowników.

BLOG Nadmorskie opowieści

Morze Bałtyckie

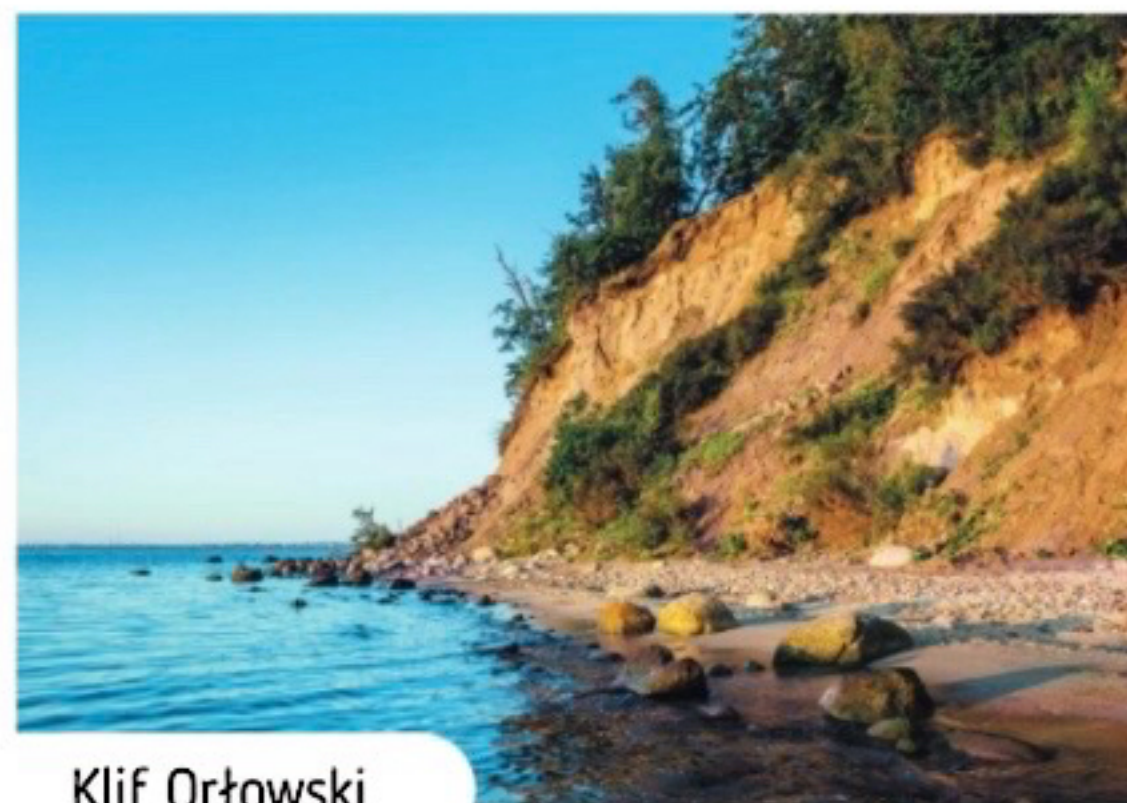
Wydmy

Klify

Krajobraz

Wyprawa nad morze

Krajobraz nadmorski trudno pomylić z innym. Wody Morza Bałtyckiego rozciągają się aż po horyzont. Widać na nich spienione fale. W naszym kraju są piaszczyste plaże, piaskowe wydmy, a nawet klify. W czasie wyprawy nad Bałtyk można zbierać muszelki i bursztyny.

Klif Orłowski

Morze Bałtyckie

Pustynia

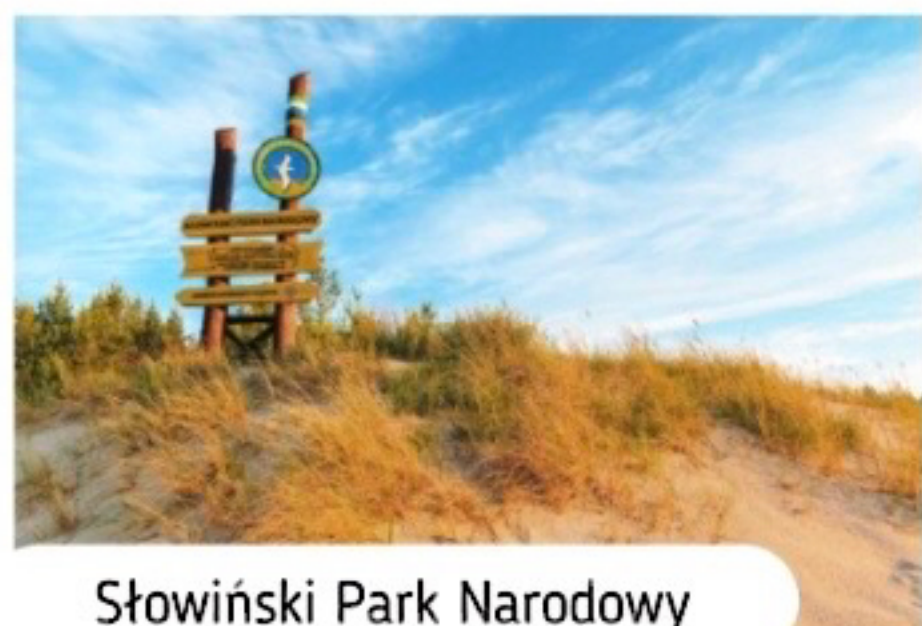
Wydmy

Słowiński Park Narodowy

Bałtycka Sahara

A czy nad morzem może być pustynia? Oczywiście. Wydmy wyglądające jak Sahara zobaczysz w Słowińskim Parku Narodowym. To największy w Europie pas ruchomych wydym! Są jak gigantyczna piaskownica, którą wiatr wytrwale przesypuje. Gdy na swej drodze spotkają las, zasypują go, a gdy po latach powędrują dalej, zostawiają za sobą uschnięte drzewa. Ruchome piaski zasypały też dawną rybacką wioskę, a podobno za 500 lat dotrą do Łeby. Tutejsze wydmy tak bardzo przypominają pustynię, że kręcono tu sceny filmu „W pustyni i w puszczy”. Najwyższą wydumą jest Góra Łącka – polska rekordzistka ma około 40 metrów. Trudno powiedzieć, ile dokładnie, bo wiatr to zabiera piasek z jej szczytu, to dosypuje. Ale na pewno, wdrapując się na jej szczyt, można się nieźle zmęczyć!

Anna Olej-Kobus, *Polska naj... Księga miejsc wyjątkowych* (fragment), wydawnictwo Dwukropek

Słowiński Park Narodowy

Łeba

Morze Bałtyckie

Przyroda nad Morzem Bałtyckim

Zapraszam na krótką wyprawę fotograficzną, dzięki której poznacie rośliny i zwierzęta występujące na terenach nadmorskich.

łosoś atlantycki

śledź bałtycki

jesiotr bałtycki

mikołajek nadmorski

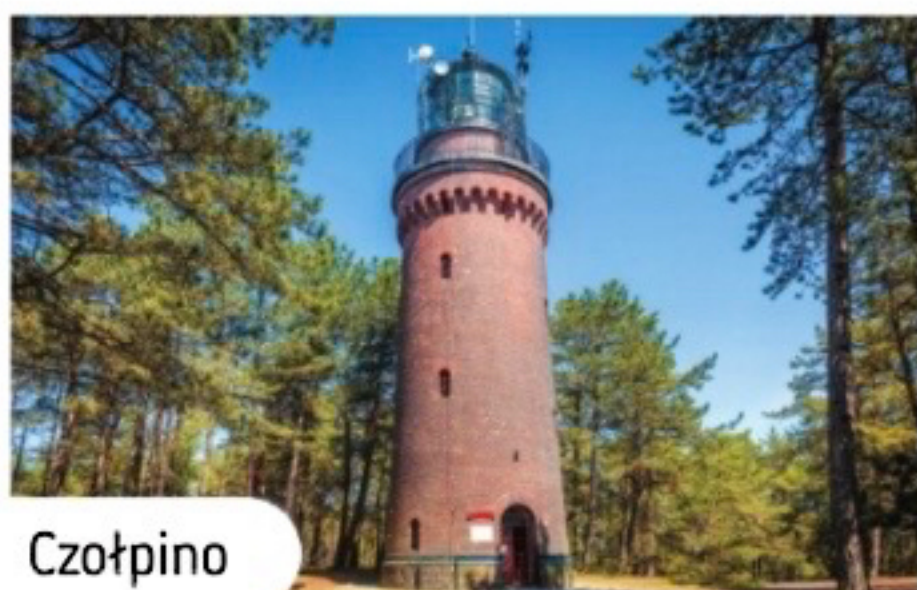

piaskownica zwyczajna

groszek nadmorski

Szlak latarni morskich

Czołpino

Kołobrzeg

Niechorze

Na polskim wybrzeżu jest czynnych piętnaście latarni morskich. Można je zwiedzać i dowiedzieć się, w jaki sposób działają. W Niechorzu warto zobaczyć ich miniatury w specjalnie stworzonym Parku Miniatur Latarni Morskich.

1. Czym jest blog internetowy? Czego można dowiedzieć się z bloga „Nadmorskie opowieści”?

2. Obejrzyjcie w internecie dowolny blog podróżniczy.

3. Na podstawie tekstów i zdjęć powiedz, czym charakteryzuje się krajobraz nadmorski.

4. W jakim celu na wybrzeżu stawia się latarnie morskie?

5. Co, według ciebie, jest najciekawsze w terenach nadmorskich? Co chciałabyś/ chciałbyś tam zobaczyć?

1 maja, piątek

Wczoraj nasza klasa występowała na apelu z okazji Święta Narodowego Trzeciego Maja. Każdy z nas był ubrany w strój galowy. Do białych bluzek pani przypięła nam kokardy narodowe. Jestem z siebie zadowolona, bo nie pomyliłam się w wierszu ani razu.

3 maja, niedziela

Dzisiaj byliśmy z całą rodziną na długim wiosennym spacerze. Poszliśmy na festyn zorganizowany w Toruniu z okazji Święta Narodowego Trzeciego Maja. Wczoraj wywiesiliśmy flagę na balkonie, bo 2 maja w Polsce jest obchodzony Dzień Flagi. Z lekcji wiem, dlaczego nasze barwy narodowe są biało-czerwone. Nawiązują one do Białego Orła na czerwonym tle – najdawniejszego godła Polski, gdy krajem rządzili jeszcze królowie. Tata powiedział, że barwy i symbole narodowe to znaki, że należymy do jednego kraju. Nosimy je w dowód patriotyzmu, wspólnoty i radości, że jesteśmy razem. W szkole uczyliśmy się, czym jest konstytucja. Powiedziałam tacie, że to zbiór najważniejszych praw wszystkich obywateli w państwie. Zapisuje się tam także, w jaki sposób jest sprawowana władza państwowa, to znaczy, czy rządzi król, czy prezydent, premier i sejm. Tata był ze mnie dumny. Dodał, że uchwalenie Konstytucji 3 maja w 1791 roku to bardzo ważne wydarzenie, bo była to pierwsza taka ustawa w Europie.

1. Przeczytaj tekst z pamiętnika Natalki i odpowiedz na pytania.

- Jak Natalka z rodziną świętowała 3 maja?
 - Jakie święto jest obchodzone w Polsce 2 maja?
 - Dlaczego podczas świąt narodowych wszędzie widać biało-czerwone flagi?
2. Co to jest strój galowy?

RODZINNA MAJÓWKA W NASZYM MIEŚCIE

1 maja

Pierwszomajowa wycieczka rowerowa

10.00 – zbiórka rowerzystów na stadionie

10.30 – rozpoczęcie przejazdu

12.00 – piknik rowerowy z nagrodami w parku miejskim

2 maja

Biało-czerwone święto maluchów

Festyn dla dzieci w parku miejskim

od godziny 13.00

- biało-czerwone warsztaty ekologiczne
- biało-czerwone wyścigi z balonami
- dzieciaki przy mikrofonie
- spektakl teatralny
- dmuchana zjeżdżalnia, strefa gastronomiczna

3 maja

Śpiewamy o Polsce

14.00 – występ chóru „Pięciolinia” w muszli koncertowej

15.00 – wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych

3. Powiedz, w jaki sposób można obchodzić majowe święta. Co dzieje się z tej okazji w twojej miejscowości?
4. Powiedz, jak ty i twoja rodzina świętujecie ten czas.

Konstytucja to najważniejszy akt prawny w państwie, określający zasady jego funkcjonowania. Jest to zbiór praw i obowiązków, które dotyczą obywateli danego kraju.

3 maja 1791 roku na Zamku Królewskim w Warszawie Sejm Czteroletni, nazwany Wielkim, uchwalił konstytucję znaną jako Konstytucja 3 maja.

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 65.

1. Każdemu zapewnia się wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy.

Art. 68.

1. Każdy ma prawo do ochrony zdrowia.
2. Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych.
3. Władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku.
4. Władze publiczne są obowiązane do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska.
5. Władze publiczne popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.

Art. 70.

1. Każdy ma prawo do nauki. Nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa.
2. Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna.
3. Rodzice mają wolność wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne.

Art. 86.

Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie.

1. Na podstawie fragmentów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej powiedz, jakie prawa mają Polki i Polacy. Jakie obowiązki mają mieszkańcy Polski?
2. Czy, twoim zdaniem, konstytucja to ważny dokument dla mieszkańców kraju? Uzasadnij odpowiedź.

Jan Matejko to jeden z najwybitniejszych polskich malarzy historycznych. Urodził się w Krakowie, w 1838 roku. Miał dziesięcioro rodzeństwa. Gdy skończył siedem lat, stracił matkę. Od wczesnych lat wykazywał zdolności artystyczne. Malował głównie obrazy związane z ważnymi wydarzeniami z historii Polski. Zmarł w 1893 roku, w wieku 55 lat. Najważniejsze dzieła Matejki to:

„Astronom Kopernik, czyli rozmowa z Bogiem”, „Bitwa pod Grunwaldem” i „Stańczyk”. Stworzył też cykl rysunków „Poczet* królów i książąt polskich”.

* poczet – zbiór podobizn

Obraz „Konstytucja 3 maja 1791 roku” jest jednym z ostatnich dzieł Jana Matejki. Powstał dla upamiętnienia setnej rocznicy uchwalenia konstytucji w Polsce. Artysta przedstawił na nim kilkadziesiąt postaci historycznych. Obraz można podziwiać w Zamku Królewskim w Warszawie.

3. Przeczytaj informacje o Janie Matejce i powiedz, co cię zaniekaowało w jego biografii*.

4. Poszukajcie informacji na temat obrazu „Stańczyk”.

* biografia – opis życia i działalności jakiejś osoby

Obraz Jana Matejki „Portret trojga dzieci artysty” przedstawia dzieci malarza – Tadeusza, Helenę i malutką Beatę.

Pamiętaj!

Tytuły obrazów piszemy wielką literą i w cudzysłowach, np. „Bitwa pod Grunwaldem”.

5. Opisz obraz. Skorzystaj z podanego słownictwa oraz pytań pomocniczych.

przedstawia, namalował

stoją, leży, siedzi, trzyma, patrzą, trójka dzieci, chłopiec, dziewczynka, najmłodsze dziecko, jasne włosy, śpiący pies, delikatna biała sukienka, błękitne ozdoby, atłasowe buciki, czerwony kontusz*, złoty pas, buty z wysokimi cholewkami, biała sukieneczka, gruba futrzana narzuta, czapka obszyta futrem, kolorowy dywan, wysokie łóżko, w ręce mały kwiatek, poważne miny

na pierwszym planie, w głębi obrazu, ciemne tło

* kontusz – dawny strój męski, długa suknia zapinana z przodu, z rozciętymi rękawami

1. Kto jest autorem obrazu?

2. Jaki tytuł nosi dzieło?

3. Kto jest przedstawiony na obrazie?

4. Jak są ubrane dzieci?

5. Co robią?

6. Co widać w głębi obrazu?

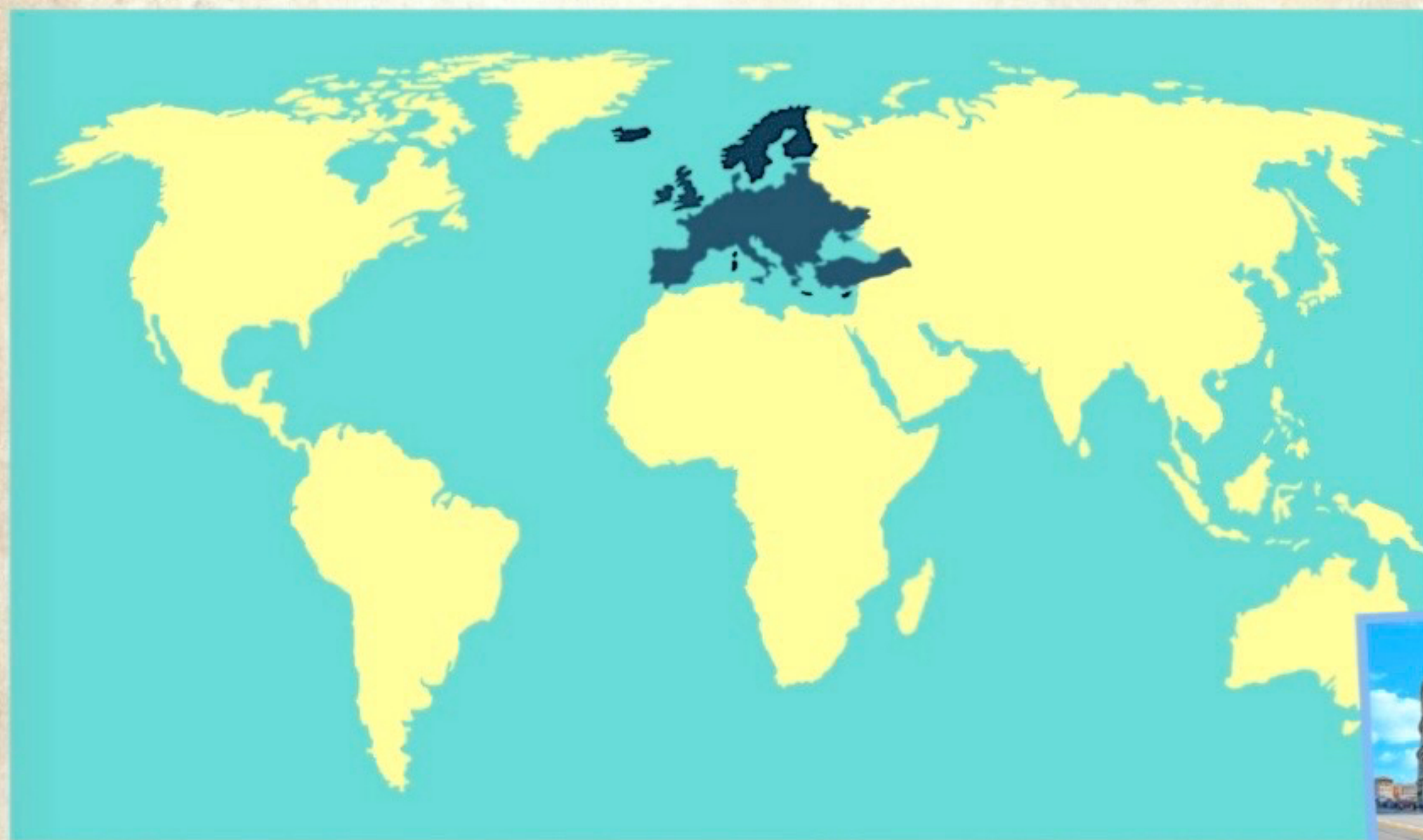
7. Co myślę o tym obrazie?

wstęp

rozwinięcie

zakończenie

Europa jest kontynentem położonym na półkuli północnej, a także na półkulach wschodniej i zachodniej. Najbardziej zalesionym krajem Europy jest Finlandia. Jest tam też najwięcej jezior. Bardzo mało lasów rośnie na Islandii. Największym ssakiem na kontynencie europejskim jest żubr, a największym drapieżnikiem – niedźwiedź brunatny.

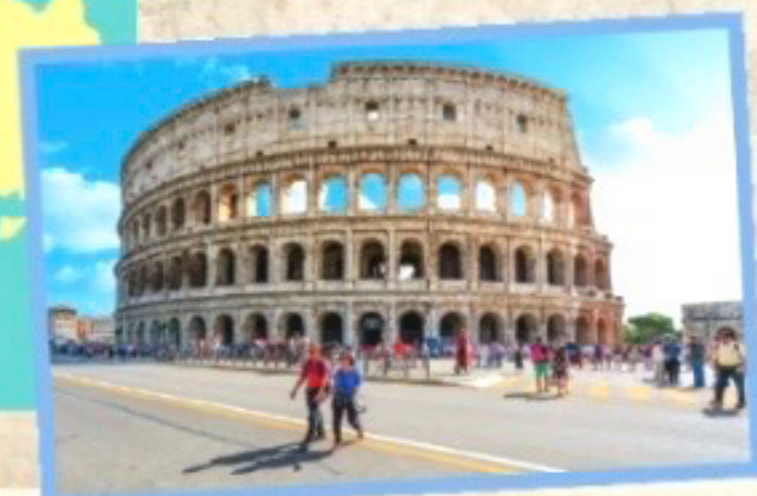
Znane
miejsca
w Europie to:

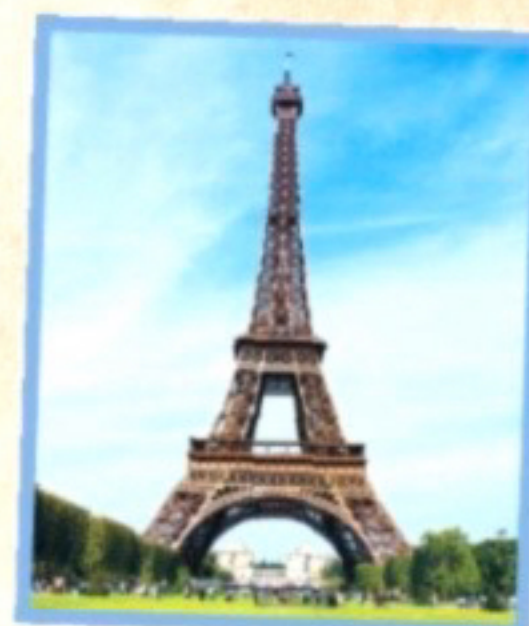
Wenecja

Londyn
– Big Ben

Rzym – Koloseum

Paryż – wieża Eiffla
(wymawiaj Ajfla)

Najwyższe pasmo górskie Europy to Alpy. Najwyższy szczyt to Mont Blanc (wymawiaj Mą Blą). Najdłuższą rzeką Europy jest Wołga. Drugi pod względem długości jest Dunaj. Jednym z najczęściej odwiedzanych miejsc na kontynencie europejskim jest Disneyland (wymawiaj Disnejland) pod Paryżem. Włochy są położone na półwyspie w kształcie buta.

1. Przeczytaj informacje i ułóż dwa pytania, które można by umieścić w kwizie o Europie.
2. Powiedz, jakie kontynenty są położone na wschód, zachód i południe od Europy.
3. Wybierzcie dowolny zabytek europejski i wyszukajcie o nim informacje.

Marzenie

– Wreszcie! Udało się – wyszeptał Niko i podniósł głowę znad zeszytu, który służył mu za album. Z dumą popatrzył na swoje dzieło. Ostatnia flaga, jaką narysował, to flaga Włoch. Miał już wszystkie – 47 flag! Miał też informacje o wszystkich krajach Europy. Pracy było sporo. Od kilku tygodni zbierał ciekawostki o Europie. Zapisywał je równym i starannym pismem, które bardzo podobało się jego młodszej siostrze. A wszystko to przez marzenie...

W styczniu, gdy grał w grę internetową, wyświetliła się reklama: Weź udział w olimpiadzie informatycznej i wygraj wycieczkę do Disneylandu!

„Kto nie chciałby pojechać do Disneylandu?” – pomyślał wtedy Nikodem.

On chciał. Bardzo. Słyszał, że są tam wspaniałe atrakcje. Na przykład można jeździć kolejkami w różnych sceneriach¹. Jedna przypomina Dzikiego Zachodu, inna pałac, a jeszcze inna lot w kosmos.

W ogłoszeniu napisano, że udział w olimpiadzie informatycznej związanej z wiedzą o Europie można wziąć po ukończeniu dziesiątego roku życia. Nagrodą jest wycieczka do Francji wraz z biletami wstępu do Disneylandu dla całej rodziny. W tym roku Niko jeszcze nie mógł uczestniczyć w konkursie, ale postanowił dobrze przygotować się do następnej edycji. Zaczął marzyć o podróży. Przystudiował dokładnie mapę. Wiedział, przez jakie kraje należy przejechać w drodze do Francji, jakie są ich stolicy i ważniejsze zabytki. Wiedział, że najmniejszym państwem Europy jest Watykan, a największym Rosja. Najwyższy wodospad znajduje się w Szwajcarii, a na Islandii jest najwięcej wulkanów. **W szkole opowiedział Kasi o Etnie – czynnym wulkanie, który znajduje się we Włoszech. Julkę zaskoczył tym, że fortepian i skrzypce to wynalazki europejskie, a Grzesiek nie mógł uwierzyć, że w Europie też są statuy² wolności. W Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej jest ogromna, ale dwie inne – mniejsze kopie – są we Francji, w tym jedna w Paryżu!**

Wiedza Nikodema każdego dnia była coraz większa. Wieczorem, gdy zasypiał, zastanawiał się, czy we Francji odważy się spróbować ślimaków i żabich udek. Niemal czuł smak frytek i czekolady, których na pewno spróbuje, przejeżdżając przez Belgię. Wiedział jednak, że aby jego marzenie się spełniło, musi pilnie uczestniczyć w zajęciach z programowania.

Sabina Piłat

4. O czym marzył Nikodem? Skąd wzięło się jego marzenie?
5. Co robił, aby je zrealizować? Jaka cecha charakteru może mu w tym pomóc?
6. Co Nikodem mówił rówieśnikom? Zaznaczony tekst zmień na dialog.
7. Wymień trzy informacje związane z Europą, które warto zapamiętać.

Paryż

¹ sceneria – dekoracje tworzące tło, na którym rozgrywa się akcja filmu albo sztuki
² Statua Wolności – posąg w Nowym Jorku symbolizujący wolność i niepodległość Stanów Zjednoczonych

Utwór muzyczny „Oda do radości” Ludwiga van Beethovena (wymawiaj wan Betowena) jest oficjalnym hymnem Unii Europejskiej. Autorem słów do niego jest niemiecki poeta Fryderyk Schiller (wymawiaj Sziler). Słowa utworu zostały przetłumaczone na wiele języków, tak żeby jego tekst był zrozumiały dla wszystkich mieszkańców wspólnoty.

Oryginalny tekst „Ody do radości” na język polski przełożył Konstanty Ildefons Gałczyński. „Oda do radości” jest odgrywana co roku, 9 maja, podczas obchodów Dnia Europy oraz wszelkich uroczystości unijnych.

Zgoda buduje, niezgoda rujnuje.

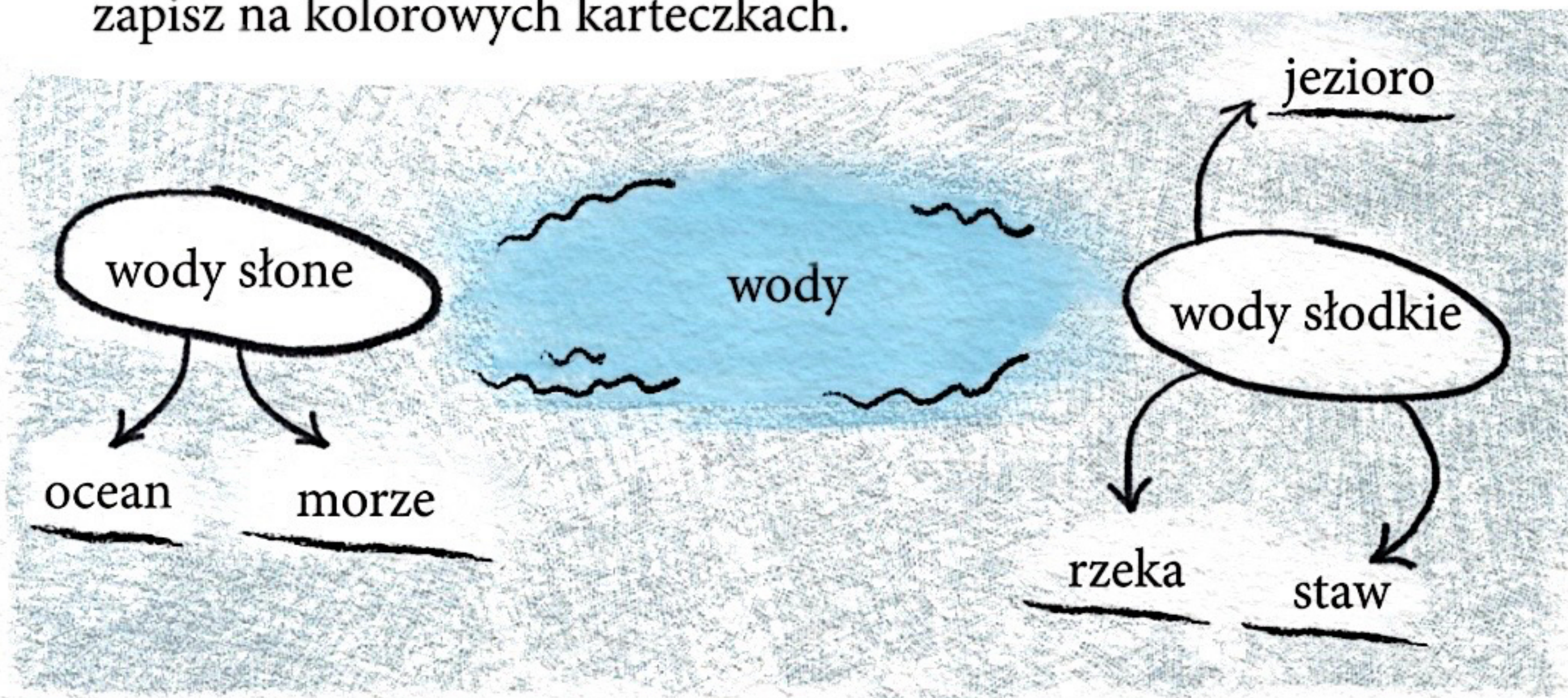
2. Na podstawie tekstu odpowiedz na pytania.

- Jaki utwór jest hymnem Unii Europejskiej?
- Kiedy jest obchodzony Dzień Europy?
- Jak rozumiesz powiedzenie *Zgoda buduje, niezgoda rujnuje* w odniesieniu do ludzi i państw?

3. Posłuchajcie „Ody do radości” – hymnu UE.

- 💡 Zanim przygotujesz prezentację na jakiś temat, zrób mapę myśli, która uporządkuje zgromadzone informacje. Ważniejsze z nich zapisz na kolorowych karteczkach.

Na Ziemi jest więcej wód niż lądów.

Wody w naturalnych zbiornikach wodnych – jeziorach, morzach i oceanach – to wody stojące.

Rzeki to wody płynące.

Największe zbiorniki wodne to morza i oceany. Są to wody słone – ze względu na rozpuszczone w nich sole mineralne.

Staw jest zbiornikiem sztucznym, stworzonym przez człowieka.

W wodach słonych żyją inne rośliny i zwierzęta niż w wodach słodkich.

Jezioro jest wytworem natury.

Transport wodny – barki, statki pasażerskie i towarowe, promy, kontenerowce.

Nad wodami ludzie wypoczywają, uprawiają sport, wędkują.

- Cześć, Nati! Mam superzadanie. Razem z Olafem robimy prezentację o wodach.
- Cześć! A co w niej umieścicie?
- Zdjęcia i opisy. Dlatego dzwonię. Czy możesz zrobić zdjęcie Wisły? Dodamy je do naszej prezentacji.
- Dobrze, jutro pójdziemy z rodzicami na spacer. Zrobię kilka zdjęć i sobie wybierzesz.
- Olaf ma zrobić zdjęcia stawu za swoim domem. Pływa w nim kaczka z kaczuszkami.
- Wspaniale. Możesz też dodać zdjęcia znad morza, z ostatnich wakacji.
- To dobry pomysł. Prześlij mi je.

1. Na podstawie mapy myśli i informacji opowiedz o rodzajach wód.
2. Jakie korzyści mają ludzie z oceanów, mórz, jezior i rzek?
3. Jakie zbiorniki wodne znajdują się w twojej okolicy?
4. Wyszukaj na mapie Polski miasta, przez które płynie Wisła.
5. Opowiedz, o czym rozmawiali Antek i Natalka. Użyj sformułowań: *Antek powiedział...* *Natalka zapytała...* *Antek wyjaśnił...*

6. Zastanówcie się, jakie jeszcze informacje powinni umieścić Antek z Olafem w prezentacji.

W jeziorach występuje wiele gatunków ryb. Jedne pływają pod powierzchnią wody, inne wolą głębiny, a niektóre najlepiej czują się w mulistym dnie. Dno jeziora do pewnej głębokości porastają rośliny wodne. Na brzegu, w trzcinach i sitowiu, znajdują schronienie różne ptaki, ssaki, ślimaki i owady. Na powierzchni jeziora czasami można spotkać grzybienie białe. To rośliny, których liście i kwiaty są przyczepione długimi łodygami do grubego kłacza wyrastającego z dna jeziora.

1. Na podstawie obrazka powiedz, jakie ssaki, ptaki i ryby są mieszkańcami jezior i ich okolic.
2. W jaki sposób zwierzęta i rośliny przystosowały się do życia w wodzie?
3. Wyszukaj informacje na temat jednej rośliny lub jednego zwierzęcia żyjącej/ żyjącego w jeziorze.

W morzach i oceanach żyją zwierzęta i rośliny, dla których woda słona jest najlepszym środowiskiem. Zwierzęta morskie są zaliczane do najbardziej fascynujących i tajemniczych gatunków. Wiele z nich nie zostało jeszcze zbadanych przez naukowców. Zwierzęta morskie przystosowały się do życia w środowisku, w którym nie brakuje drapieżników, a temperatury bywają ekstremalnie niskie. Świat roślin jest uboższy niż świat zwierząt, ponieważ rośliny do rozwoju potrzebują światła. Na dnie mórz i oceanów jest go niewiele. W wodach słonych spotkamy ryby, ssaki, gady, a w rejonach przybrzeżnych – ptaki. Najbardziej kolorowy jest świat zwierząt zamieszkujących rafy koralowe.

Ale to ciekawe!

Morza i oceany dostarczają ponad połowę tlenu produkowanego na naszej planecie. Mają wpływ na klimat i pogodę. Woda to niewyczerpany magazyn ciepła. Pochłania i oddaje olbrzymie ilości energii słonecznej.

4. Na podstawie obrazka powiedz, jakie ssaki, ptaki i ryby żyją w morzu i nad morzem.
5. Jakie znaczenie mają morza i oceany dla ludzi i środowiska?
6. Wyszukaj informacje na temat jednej rośliny lub jednego zwierzęcia żyjącej/ żyjącego w morzu.

Krążenie wody w przyrodzie

Woda znajdująca się w zbiornikach wodnych pod wpływem słońca podgrzewa się i paruje. Unosi się wysoko do atmosfery jako para wodna, której cząsteczki łączą się ze sobą w chmury. Wiatr wprawia w ruch chmury, które przesuwiają się po niebie. Wysoko w atmosferze zgromadzona w nich para wodna schładza się i opada na ziemię w postaci opadów atmosferycznych, np.: deszczu, śniegu lub gradu. Woda wpada do zbiorników wodnych lub wsiąka w ziemię i dostaje się do wód gruntowych. Gdy pod wpływem słońca się ogrzeje, cały proces rozpoczyna się na nowo.

Ale to ciekawe!

Woda znajduje się we wszystkich organizmach żywych: w ciele człowieka, w roślinach i zwierzętach.

1. Uporządkuj zdania opisujące krążenie wody w przyrodzie. Opowiedz, na czym polega to zjawisko.

Cząsteczki pary wodnej tworzą chmury.

Para wodna unosi się do atmosfery.

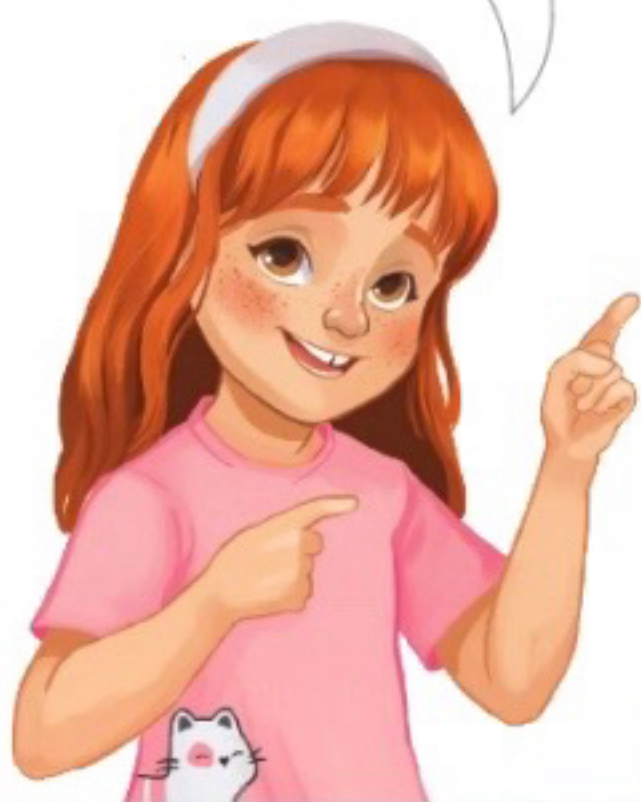
Woda się ogrzewa.

Woda wsiąka w ziemię i wpada do zbiorników wodnych.

Para wodna się ochładza.

Na ziemię pada deszcz, śnieg, grad.

Zrób ze mną model obiegu wody. To łatwe.

Materiały: woreczek foliowy z zapięciem strunowym, flamaster nieścieralny, szczypta barwnika do malowania jajek (można pominąć), szklanka z ciepłą wodą.

Instrukcja

1. Narysuj na woreczku rysunek według wzoru.
2. Wlej ciepłą wodę do linii obrazującej poziom wody.
3. Wsyp szczyptę barwnika.
4. Wyjdź z woreczkiem na podwórko lub przyklej go do szyby w oknie i obserwuj, co się dzieje.

2. Opowiedz o wynikach swoich obserwacji.

Czytanki dla Hanki

Zuzia szła do domu noga za nogą. Sama nie wiedziała, jakie emocje biorą górę. Ekscytacja, bo czeka ją coś nowego, czy może lęk. Lęk, że sobie nie poradzi z tremą.

Pani zaproponowała dzieciom akcję czytelniczną „Czytanki dla Hanki”, którą przeprowadzą w przyszłym tygodniu. Codziennie kolejne dzieci z klasy Zuzi będą odwiedzać podczas zajęć uczniów klas pierwszych i czytać im fragmenty książek. Zanim to jednak nastąpi, każdy ma przygotować recenzję wybranej książki.

Zuzia kocha książki. Bliscy nazywają ją molem książkowym.

„Nawet nie wiem, którą lubię najbardziej. Którą wybrać do czytania pierwszacom?” – myślała dziewczynka.

Zuzia zdecydowała, że ponumeruje wybrane książki i zrobi losowanie. Do pudełka wrzuciła dwadzieścia pięć karteczek z kolejnymi numerami i poprosiła brata o wylosowanie jednej z nich. Numer 12 to książka „Mapa skarbów”. Teraz musi tylko wybrać fragment i przygotować się do czytania. I tu pojawia się problem, bo Zuzia czasami się jąka. Już na samą myśl, że może się jąkać podczas czytania dla pierwszaków, zaczyna się stresować.

– Zuziu, spróbuj czytać i lekko się poruszać z boku na bok. Może to ci pomoże oszukać mózg – zaproponowała córce mama. – Albo czytaj tak, jakbyś nuciła melodię.

Oba pomysły przypadły Zuzi do gustu. Poćwiczy najpierw sama, a potem zaprezentuje się Hubertowi i rodzicom.

Jolanta Okuniewska

Pamiętaj!

Dobra recenzja zawiera:

- powód wyboru książki
- kilka słów o jej autorze
- krótki opis wydarzeń
- wrażenia po lekturze
- podsumowanie.

Ważne! Nie streszczaj książki, nie zdradzaj ważnych treści i zakończenia.

1. Przeczytaj tekst i odpowiedz na pytania.

- Na czym polegała akcja organizowana w klasie Zuzi?
- Czym martwiła się dziewczynka?
- Co poradziła Zuzi mama?
- Co ty możesz poradzić dziewczynce?
- Wyjaśnij znaczenie wyrażenia *mól książkowy*.
- 2. Możesz skorzystać z internetu.

Czytanki dla Hanki

Zuzia szła do domu noga za nogą. Sama nie wiedziała, jakie emocje biorą górę. Ekscytacja, bo czeka ją coś nowego, czy może lęk. Lęk, że sobie nie poradzi z tremą.

Pani proponowała dzieciom akcję czytelniczną „Czytanki dla Hanki”, którą przeprowadzą w przyszłym tygodniu. Codziennie kolejne dzieci z klasy Zuzi będą odwiedzać podczas zajęć uczniów klas pierwszych i czytać im fragmenty książek. Zanim to jednak nastąpi, każdy ma przygotować recenzję wybranej książki.

Zuzia kocha książki. Bliscy nazywają ją mołem książkowym.

„Nawet nie wiem, którą lubię najbardziej. Którą wybrać do czytania pierwszacom?” – myślała dziewczynka.

Zuzia zdecydowała, że ponumeruje wybrane książki i zrobi losowanie. Do pudełka wrzuciła dwadzieścia pięć karteczek z kolejnymi numerami i poprosiła brata o wylosowanie jednej z nich. Numer 12 to książka „Mapa skarbów”. Teraz musi tylko wybrać fragment i przygotować się do czytania. I tu pojawia się problem, bo Zuzia czasami się jąka. Już na samą myśl, że może się jąkać podczas czytania dla pierwszaków, zaczyna się stresować.

– Zuziu, spróbuj czytać i lekko się poruszać z boku na bok. Może to ci pomoże oszukać mózg – proponowała córce mama. – Albo czytaj tak, jakbyś nuciła melodię.

Oba pomysły przypadły Zuzi do gustu. Poćwicz najpierw sama, a potem zaprezentuje się Hubertowi i rodzicom.

Jolanta Okuniewska

Pamiętaj!

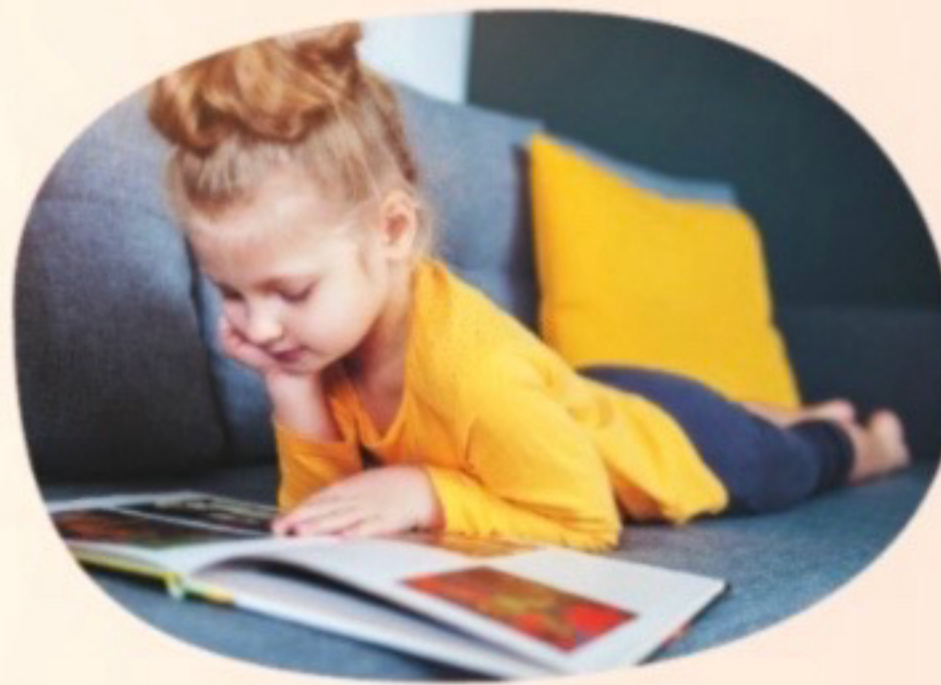
Dobra recenzja zawiera:

- powód wyboru książki
- kilka słów o jej autorze
- krótki opis wydarzeń
- wrażenia po lekturze
- podsumowanie.

Ważne! Nie streszczaj książki, nie zdradzaj ważnych treści i zakończenia.

1. Przeczytaj tekst i odpowiedz na pytania.

- Na czym polegała akcja organizowana w klasie Zuzi?
- Czym martwiła się dziewczynka?
- Co poradziła Zuzi mama?
- Co ty możesz poradzić dziewczynce?
- Wyjaśnij znaczenie wyrażenia *mól książkowy*. Możesz skorzystać z internetu.

Czytam, żeby marzyć.

Czytam, żeby wiedzieć.

Czytam, żeby przeżywać.

Kto ocenia książki?

Krytyk literacki czyta nowości książkowe i pisze ich recenzje. Ocenia książki pod względem języka i fabuły*. Jest to jego własna ocena, więc ta sama książka może zostać różnie oceniona przez kilku krytyków literackich. Recenzja może zachęcić czytelników do sięgnięcia po książkę lub ich zniechęcić.

* fabuła – wszystkie wydarzenia w utworze

2. Wyjaśnij, jak rozumiesz zdanie: *Czytam, żeby przeżywać.*

3. Czym zajmuje się krytyk literacki? Jak myślisz, dla kogo ważne są opinie krytyków literackich? Dlaczego?

4. Przeprowadźcie akcję czytania młodszym uczniom w waszej szkole. Wybierzcie książki i przygotujcie ich recenzje.

Plotka

Pewnego dnia Natałka nie przyszła do szkoły, chociaż bardzo chciała wziąć udział w konkursie plastycznym. W czasie przerwy Kasia podzieliła się z koleżankami pewną wiadomością.

– Natałka mi mówiła, że koniecznie musi iść do zoo i zobaczyć prawdziwego lwa. Chciała mu zrobić zdjęcia i wysłać je na konkurs fotograficzny. Może dlatego zrobiła sobie wolne?

– Coś ty! Przecież mama nie pozwoliłaby jej opuścić lekcji – powiedziała Ola. – Do zoo można iść w sobotę albo w niedzielę.

– Tak, ale termin na wysłanie zdjęcia konkursowego kończy się dzisiaj. Natalce bardzo na tym zależało – powiedziała Kasia.

Wszyscy wiedzieli, że Natałka interesuje się Afryką, a szczególnie zwierzętami, które zamieszkują ten kontynent. Jej pokój był wypełniony zdjęciami żyraf, słoni i antylop.

Następnego dnia Natałka znowu nie pojawiła się w szkole.

– Biedna Natałka... – powiedział Maciek.

– Dlaczego biedna? – zapytała Iza.

– Słyszałem, że pogryzł ją lew – powiedział Maciek.

– Co???

– Podobno poszła do zoo i włożyła rękę za kraty.

- To straszne! – pisała Kinga.
- Teraz nie będzie mogła ani pisać, ani malować. No chyba że lewą ręką – stwierdził Tomek.

Do końca dnia dzieci rozmawiały tylko o nieszczęśliwym wypadku Natalki.

- Podobno tego lwa trzeba było uśpić, żeby go przewieźć do innego miasta – relacjonował Maciek. – Przyjechało aż trzech weterynarzy i jeden z nich miał specjalną strzykawkę ze środkiem usypiającym.
- Czy ten lew się obudzi? – zapytał Bartek.
- Tak, ale w innym zoo i nie będzie pamiętał, że kogoś pogryzł.
- Ale Natalka o tym nie zapomni... – powiedziała ze smutkiem Basia.
- Może do niej zadzwonimy i zapytamy, jak się czuje?
- Myślisz, że odbierze telefon lewą ręką? Ja bym nie umiał
- przyznał Maciek.

Dzieci postanowiły podzielić się informacjami z nauczycielką.

Opowiedziały o konkursie fotograficznym, nieszczęśliwym wypadku i o uśpionym lwie, który podobno był bardzo stary i miał na imię Leo. Pani słuchała opowieści z szeroko otwartymi oczami, a potem zaczęła się śmiać.

- Moi drodzy, to zwyczajna plotka! Rozmawiałam z rodzicami Natalki i wiem, że wyjechali na kilka dni w ważnej sprawie rodzinnej
- powiedziała pani. – Zanim zaczniecie powtarzać jakąś informację, trzeba się upewnić, że nie jest zmyślona. Powtarzając nieprawdę, można wyrządzić komuś krzywdę.

- Jest takie powiedzenie: „Nie rzucaj słów na wiatr, jeśli nie wiesz, dokąd je zanieś” – powiedziała pani. – Najważniejsze, że Natalka jest cała i zdrowa.

Agata Widzowska

1. Opowiedz, co wydarzyło się w klasie Natalki.
2. Oceń zachowanie Kasi.
3. Na podstawie przeczytanego tekstu powiedz, czym jest plotka.
4. Wyjaśnij powiedzenie: *Nie rzucaj słów na wiatr, jeśli nie wiesz, dokąd je zanieś*.
5. Jak zareagujesz, gdy usłyszysz plotkę o sobie lub o najbliższej ci osobie?
6. Odegrajcie scenkę na podstawie opowiadania „Plotka”.

1. Jak czuje się każda z osób przedstawionych na obrazkach?

2. Jak sądzisz:

- dlaczego Zosia nie przyszła na spotkanie?
- dlaczego tata nie kupił książki synkowi?
- z jakiego powodu Tomek nie spełnił obietnicy?

3. Jakich rad można udzielić Zosi, tacie i Tomkowi?

4. Z jakiego powodu cieszy się babcia?

5. Odczytaj zilustrowane powiedzenia i wyjaśnij, co oznaczają.

obiecywać

6. Przeczytaj zdania i dobierz do nich pasujące przymiotniki.

- Krysia zawsze dotrzymuje obietnicy.
- Marysia nie przyszła na spotkanie z Kasią.
- Tomek zawsze pamięta o wyprowadzaniu swojego psa.
- Lucek nie wyczyścił klatki chomikowi.
- Marek często spóźnia się do szkoły.
- Zosia zawsze przychodzi na czas.

Pamiętaj!

„Nie” z przymiotnikami
piszemy **łącznie**,
np. niemiły, niedrogi,
niestaranny.

słowna

niesłowna

niepunktualny

odpowiedzialny

punktualna

niesumienny

sumienny

nieodpowiedzialny

Zaczynamy męczyć mamy

Chór dzieci (w stronę mam):

– Gdy ze szkoły powracamy,
zaczynamy męczyć mamy...

I dziecko: – Chodź na spacer!

II dziecko: – Przyszyj guzik...

III dziecko: – Głodny jestem!

IV dziecko: – Mnie się nudzi...

V dziecko: – Nie zjem zupy!

VI dziecko: – Nie zjem jabłka!

VII dziecko: – Gdzie mój zeszyt?!

VIII dziecko: – A gdzie czapka?!

Chór dzieci (w stronę babć):

– Ale czasem, gdy wracamy,
babcia jest, a nie ma mamy...

Trudno, skoro nie ma mamy,
babcię męczyć zaczynamy.

I dziecko: – Chodź na spacer!

II dziecko: – Przyszyj guzik...

III dziecko: – Głodny jestem!

IV dziecko: – Mnie się nudzi...

V dziecko: – Nie zjem zupy!

VI dziecko: – Nie zjem jabłka!

VII dziecko: – Gdzie mój zeszyt?!

VIII dziecko: – A gdzie czapka?!

Chór matek i babć, ale mogą być też i dziadkowie:

– A co będzie,
kto z was powie,
gdy zbuntują się przodkowie?

Gdy powiedzą

babcie, mamy:

(dobitnie) – Więcej męczyć
się nie damy!!!

Teraz my was
pomęczymy...

**Jedna z mam, babć lub jeden
z dziadków:**

– Dziurę w brzuchu wywiercimy!!

I mama: – Zrób kanapkę!

II mama: – Przyszyj guzik...

III mama: – Powiedz wiersz,
bo mi się nudzi.

I babcia: – Podaj zupę!

II babcia: – Daj mi ciasto!

III babcia: – Przynieś chleb!

IV mama: – A teraz masło!

IV babcia: – Daj mi kapcie!

V mama: – Cicho posiedź.

V babcia: – Sprzątnij szybko
po tym kocie!

VI mama: – Mój kochany,
tam jest torba,
weź makaron
i zrób obiad!

Jedno dziecko (ze zgrozą):

– Co to będzie?

Chór dzieci (pogodnie):

– Nic a nic!

Czasem tak
powinno być.

*(Mamy, babcie i dzieci biorą się
pod rękę i wszyscy uśmiechnięci
schodzą ze sceny)*

Irena Landau

Mam dla was pięć deka buziaków,
bukieciak pachnących lizaków,
radości szalonej neseser*
i śmiechu trzy beczki na deser.

Niech każda wrona, którą spotykasz,
ma wdziek łabędzia i głos słowika,
a na twój widok niechaj z fasonem
macha tęczowym, wielkim ogonem!

* neseser – mała
walizka lub torba
podróżna
przeznaczona
na drobiazgi

Słonika w szklanej karafce*,
stu różdżek ukrytych w szafce,
przyjaźni ze złotą rybką
i lodów z pyszną posypką.

Agnieszka Frączek

* karafka – pękata
butelka z wąską
szyjką

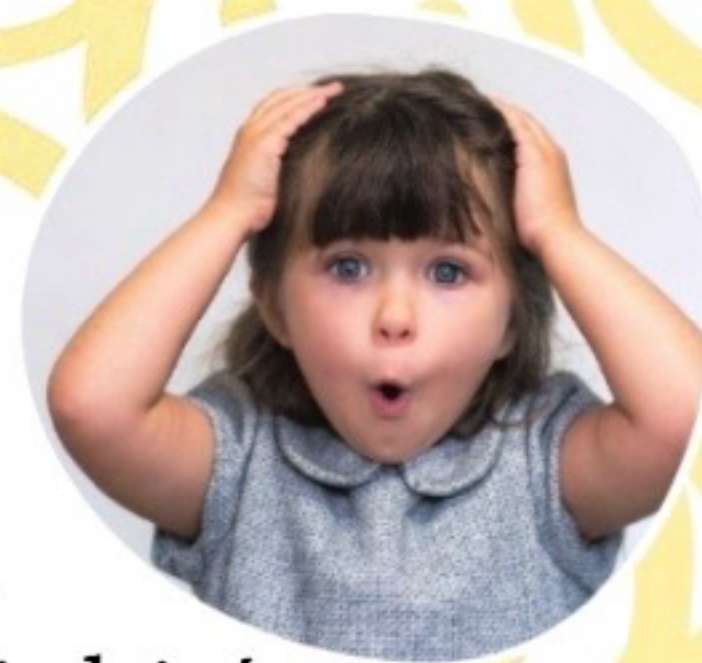
1. Przeczytaj życzenia i wybierz najzabawniejsze według ciebie.

2. Odczytajcie tekst przedstawienia z podziałem na role.

**W dorosłych i dzieciach emocje buzują!
Dzięki nim widzimy, co myślą i czują.**

Gdy poczuję **radość**, trudno mi usiedzieć.
W **zaskoczeniu** czasem nie wiem, co powiedzieć.
Gdy **strach** się pojawia, zastygam w bezruchu.
Kiedy czuję **spokój**, lekko mi na duchu.
Wstręt sprawia, że „Nie chcę!” mówi moje ciało.
Z **zazdrości** wszystkiego jest mi wciąż za mało!
Gdy **złość** mnie dopada, chowam się lub krzyczę.
Gdy **smutek** nadchodzi, na przyjaciół liczę.

Sabina Piłat

1. Odszukaj w rymowance nazwy emocji. Dopasuj do nich zdjęcia.
2. Powiedz, w jakich sytuacjach można odczuwać emocje wymienione w tekście. Kiedy ty je czujesz?
3. Po co ludziom są potrzebne emocje? W czym pomagają, a w czym mogą przeszkadzać?
4. Co oznacza zwrot *emocje buzują*?

Pamiętaj!

Od wielu rzeczowników można utworzyć przymiotniki i czasowniki.

O złości, radości i wycieczce za miasto

Wyjazd na wycieczkę klasową do gospodarstwa pana Bartłomieja wywołał wiele emocji. Marysia poczuła **radość**, bo lubi zwierzęta. Poprawiają jej humor i jest wtedy **radosna** jak skowronek. Mikołaj się **zezłościł**, bo chciał jechać do kina. Cały dzień chodził **zły** jak osa. Emil był bardzo **zaskoczony**. Nie wiedział, że pojedą na wycieczkę. Podobnie jak Ewa. Ją też ta informacja **zaskoczyła**. Wojtek cały dzień zastanawiał się, jak pokonać **strach** przed zwierzętami. Bardzo chciał jechać na wycieczkę, ale Tymon **nastraszył** go, że będzie tam dużo dzikich koni, kóz i owiec. Dopiero Agnieszka **uspokoila** Tymona. Była już w tym gospodarstwie i wiedziała, że to bardzo przyjemne miejsce. Zwierzęta są **spokojne** i przyjazne.

5. Na podstawie tekstu powiedz, jakie emocje wywołała u dzieci informacja o wycieczce. Jak byś się poczuła/ poczuł w takiej sytuacji?

6. Co oznaczają powiedzenia: *radosny jak skowronek* i *zły jak osa*?

7. Wyszukaj w tekście pary wyrazów pochodzących od siebie.

8. Do podanych rzeczowników dobierz czasowniki i przymiotniki według wzoru.

radość – radować się, radosny

złowrogi

zły

strachliwy

złość

złościć się

smutek

smutny

smucić się

zasmucić

zasmucony

strach

straszny

przestraszy

9. Przeczytaj zdania i wyjaśnij różnicę między parami wyróżnionych wyrazów.

Mój pies wszystkiego się boi, bo jest bardzo **strachliwy**.

Pies pana Zenka jest ogromny i **straszny**.

Zasmuciła mnie wiadomość o nadchodzącym końcu roku.

Smuciłam się cały dzień.

Zmiana na lepsze

– Co to za hałasy? Słyszysz? – zapytała mama Oli i Konrada.

– Słyszę – powiedział zaspany tata. Przetarł oczy i spojrzał na zegarek, który wskazywał kwadrans przed godziną siódmą. – Czy to nasze dzieci rozrabiają już od rana?

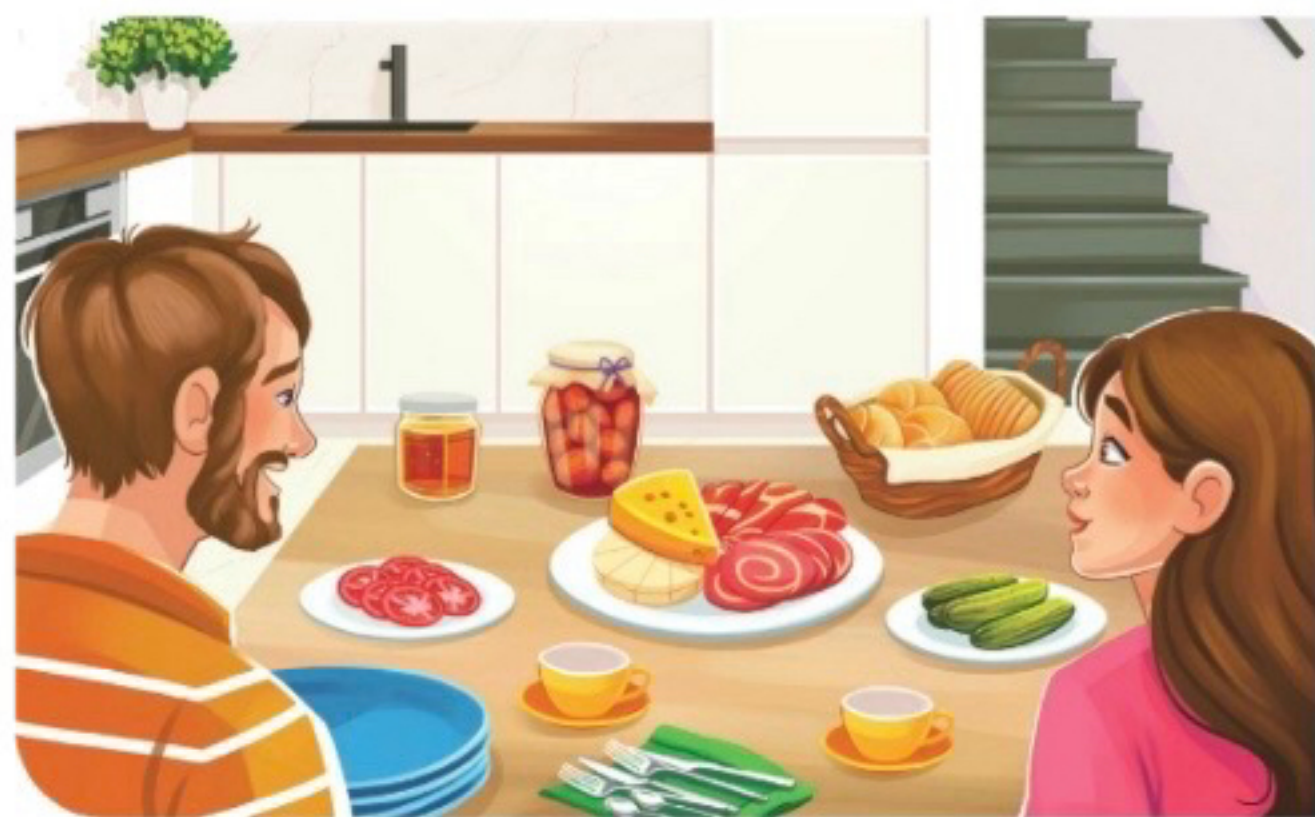
– Powinny jeszcze spać. Przecież jest środa! – powiedziała mama, wstając z łóżka. Oli i Konradowi nigdy nie spieszyło się z wstawaniem do szkoły, więc niespodziewany hałas trochę zaniepokoił ich rodziców. Poszli w kierunku, z którego dochodził.

Stanęli w drzwiach kuchni i nie mogli oczom uwierzyć. Na stole stały już żółte filiżanki na herbatę, cztery niebieskie talerze, a obok leżały noże i widelce. Na środku stołu był talerz z dwoma rodzajami wędlin, żółtym i białym serem. Obok zobaczyli pokrojone w plasterki pomidory i ogórki kiszzone, które mama uwielbia. Był też słoik z konfiturą truskawkową, którą razem przygotowali rok temu, i pyszny miód od kolegi taty. W koszyku leżało pieczywo – pokrojony chleb i trzy bułki.

– A co tu się dzieje? – zapytał tata.
– O! Dzień dobry! Jak dobrze, że już wstaliście – powiedział Konrad.
– Już myślałam, że dziś to my będziemy musieli was budzić – dodała Ola. – Wszystko gotowe, tylko herbatę zostawiliśmy dla was, żeby się nie poparzyć gorącą wodą.

– Zapraszamy do stołu – uśmiechnął się Konrad i odsunął mamie krzesło. Rodzice usiedli i z radością zjedli przygotowane przez dzieci śniadanie. W trakcie posiłku dowiedzieli się, że to zmiana, którą bliźnięta wprowadzają w życiu domowym. Raz w tygodniu to one wstaną wcześniej, aby dla odmiany przygotować dla rodziców śniadanie.

– Podoba mi się ta zmiana – powiedziała mama, pijąc herbatę z kolorowej filiżanki. – To zdecydowanie miła zmiana na lepsze!

- Co rodzice zobaczyli w kuchni?
- Dlaczego zachowanie dzieci ich zdziwiło?
- Dlaczego dzieci nie zaparzyły herbaty?
- Jakie ty masz obowiązki domowe?

• Wskaż właściwe odpowiedzi.

1. Czym jest ten tekst?

opisem opowiadaniem listem dialogiem

2. Kto z rodzeństwa jest starszy?

Konrad Ola są w tym samym wieku

3. Co obudziło rodziców?

dźwięk budzika hałas dochodzący z kuchni gwiżdżący czajnik

4. Który wyraz ma znaczenie przeciwne do wyrazu **uwielbiać**?

lubić nienawidzić kochać

5. Który wyraz jest wyrazem bliskoznacznym do wyrazu **zaniepokoić**?

uspokoić zdecydować przestraszyć

6. Który wyraz nie należy do rodziny wyrazu **dom**?

domek domostwo domino domownik domowe

2. Ułóż zdanie z rozsypanki wyrazowej i je zapisz.

że	pomagać	postanowiły,	codziennych	rodzicom
obowiązkach.	Dzieci	w	będą	częściej

3. Wymień:

- trzy prawa dziecka
- dwa obowiązki ucznia
- nazwy dwóch polskich świąt narodowych
- czterech sąsiadów Polski
- trzy symbole narodowe
- nazwy dwóch polskich parków narodowych
- dwa gatunki zwierząt chronionych
- dwa gatunki roślin chronionych.

Dajcie dzieciom słońce

Kiedy dziecko śpiewa –
śpiewa cały świat.
Cały świat piosenką jest,
śpiewa kot i śpiewa pies,
ptak na niebie, wiatr na drzewie,
świerszcz na łące...
Nawet kiedy pada deszcz,
to ten deszczyk śpiewa też,
że po deszczu, że po deszczu
będzie słońce.

Kiedy dziecko tańczy –
tańczy cały świat.
Z rudym kundlem czarny kot,
drzewa z niebem, z ziemią płot,
ptak z obłokiem, wiatr z motylem,
świerszcz na łące...
Cały świat ma tyle lat,
ile dzieci mają lat,
te dzieciaki, co do tańca
wzięły słońce.

Kiedy dziecko płacze –
płacze cały świat.
Kot ma oczy pełne łez,
na podwórku płacze pies,
wiatr w kominie, mysz pod miotłą,
świerszcz na łące.
O, jak słono od tych łez,
nawet cukier słony jest,
o, jak ciemno, o jak zimno –
gdzie jest słońce?

Dajcie dzieciom słońce,
żeby łez nie było.
Dajcie dzieciom słońce,
dajcie dzieciom miłość.
Dajcie dzieciom słońce,
całe słońce z nieba,
żeby mogły tańczyć,
mogły śpiewać.

Wanda Chotomska

1. Przeczytaj głośno wiersz. Wybierz jego fragment, ułóż melodię i spróbuj zaśpiewać.
2. Ułóż zwrotkę wiersza do wybranego początku. Rozpocznij tak:

Kiedy dziecko skacze,
skacze cały świat...

lub

Kiedy dziecko marzy,
marzy cały świat...

Ale to ciekawe!

Na świecie Międzynarodowy Dzień Dziecka oficjalnie ustanowiono w 1954 roku. Świątowany jest co roku 20 listopada. W Polsce Dzień Dziecka jest obchodzony 1 czerwca.

Nie wszędzie na świecie dzieci mogą cieszyć się beztróskim dzieciństwem. Często zamiast chodzić do szkoły pracują, wędrują wiele kilometrów po wodę lub opiekują się młodszym rodzeństwem. Z powodu utrudnionego dostępu do lekarza chorują, a z powodu biedy cierpią głód. Te problemy dotyczą również ich rodzin. W 2015 roku wszystkie państwa zrzeszone w Organizacji Narodów Zjednoczonych zaakceptowały Cele Zrównoważonego Rozwoju – plan na rzecz poprawy warunków życia na świecie. Zakładają one między innymi zlikwidowanie biedy, głodu i dbanie o klimat dla przyszłych pokoleń. Oto one:

3. Zapoznaj się z Celami Zrównoważonego Rozwoju i powiedz, jaki mają one wpływ na poprawę warunków życia dzieci. Uzasadnij swoją odpowiedź.
4. Wybierz trzy dowolne cele i ułóż z nimi zdania według wzoru.

Pragniemy, aby żadne dziecko na świecie nie zaznało biedy.

Być jak Iga Świątek

Michalina wyjrzała przez okno chyba po raz setny.

– Oj, Michasiu, nie przyspieszysz tego otwarcia – zaśmiała się mama.

Przed nowo wyremontowaną halą sportową zbierali się mieszkańcy miasteczka, lokalna telewizja rozstawiała kamery. Przed remontem hali Michalina chodziła tam na zajęcia piłki nożnej. Gdy rozpoczął się remont, tata zapisał ją na basen. Michasia lubiła sport.

– Ale ja już bym chciała tam iść, mam – powiedziała z wyrzutem w głosie. – Za chwilę będzie losowanie rakiety tenisowej!

Mama podniosła głowę znad laptopa i z uwagą popatrzyła na córkę.

– Po co ci ta rakietka? Masz zamiar grać w tenisa? – zapytała.

Michalina pobiegła do pokoju po gazetę i pokazała mamie zdjęcie.

– Sama zobacz. Jestem podobna do Igi Świątek. Mam taki sam kucyk, niebieskie oczy. Jak wygram rakietę, rozpocznę treningi. Będę jak Iga.

Mama westchnęła: – To nie takie proste być jak Iga Świątek, ale całkiem możliwe, jeśli będziesz wytrwale trenować – powiedziała z powagą w głosie.

– A czy wiesz o tym, że Iga ciężko trenuje na siłowni, pływa na desce, ale też czyta książki i słucha muzyki? – dodała mama. – Pomaga również organizacjom wspierającym chore dzieci, przekazuje środki na pomoc dzieciom uzdolnionym sportowo oraz fundacjom opiekującym się dziećmi dotkniętymi wojną w Ukrainie. Taką postawę warto naśladować.

– Sama widzisz, mam. Jeśli chcę być jak Iga, to muszę od czegoś zacząć. Potrzebna mi rakietka tenisowa. Chodźmy wreszcie! – wołała Michalina.

Po powrocie do domu dziewczynka zadzwoniła do babci.

– Wiesz, babciu, nie wylosowałam rakiety, chociaż moje hasło w konkursie bardzo się wszystkim podobało. Ale nie szkodzi. Jak Iga będę trenować i nie poddam się tak łatwo. Ona się nigdy nie poddaje.

Jolanta Okuniewska

1. Dlaczego Michalina wyglądała co chwila przez okno?

2. Co powiedziała mama o Idze Świątek?

3. Dlaczego Michalina ma szansę odnieść sukces w sporcie?

Iga Świątek urodziła się 31 maja 2001 roku w Warszawie. W dzieciństwie pływała, ale często chorowała. Jej starsza siostra Agata jako pierwsza trenowała tenis. Iga towarzyszyła siostrze na treningach i pokochała ten sport. Miała 6 lat, gdy rozpoczęła naukę gry w tenisa. Była wytrwała, cierpliwa i sumiennie wykonywała polecenia trenera. Treningi zajmowały jej większość czasu, opuszczała sporo szkolnych zajęć. Uczyła się w samolocie, w pociągu. Zdawała szkolne egzaminy z bardzo dobrymi wynikami. W wieku 13 lat wygrała Mistrzostwa Polski. Od tego sukcesu rozpoczęła się jej wielka kariera sportowa. Iga lubi muzykę, w każdej wolnej chwili czyta książki historyczne lub sensacyjne. Ma kota, którego nazwała Grappa. Nie załamują jej porażki. Z szacunkiem odnosi się do swoich przeciwniczek. Po każdym wygranym meczu dziękuje kibicom za obecność i aplauz*.

* aplauz – zadowolenie lub zachwyt, wyrażane publicznie i głośno

Ale to ciekawe!

W 2024 roku Iga Świątek została ambasadorką znanej marki produkującej klocki dla dzieci.

4. Jak rozpoczęła się przygoda Igi Świątek z tenisem?
5. Czym interesuje się tenisistka i jak się relaksuje?
6. Dlaczego Iga Świątek może być wzorem do naśladowania?
7. Jak rozumiesz słowa: *Nie obudziłeś się, by być zwyczajnym*?
8. Dowiedzcie się, jaki był pierwszy, a jaki ostatni międzynarodowy sukces Igi Świątek.

KLASOWY DZIEŃ TALENTÓW

8 czerwca, wtorek

Na przyszły wtorek pani zapowiedziała klasowy Dzień Talentów. Każdy uczeń z naszej klasy będzie mógł zaprezentować swój talent albo swoje hobby. Mammy się zastanowić i zgłosić chęć udziału. Gabrysia zaprezentuje skoki na skakance, z przeplotami. Jest w tym naprawdę dobra. Ignacy przedstawi wiązanie węzłów żeglarskich. Ewa nauczy nas układu tanecznego. Trenuje tańce od pięciu lat. Natasza nagra film o tym, jak trenuje skoki na koniu przez przeszkody. To będzie jej prezentacja. Ja się wciąż zastanawiam. Może zrobię prezentację o kosmosie albo pokażę, jak robię szpagat i mostek. Na szczęście mam jeszcze trochę czasu do namysłu.

1. Przeczytaj tekst z pamiętnika Natalki i odpowiedz na pytania.

- Jakie wydarzenie odbędzie się za tydzień w klasie Natalki?
- Jakie talenty zaprezentują dzieci?
- Nad czym zastanawia się Natalka?

2. Zaplanujcie Dzień Talentów w waszej klasie.

15 czerwca, wtorek

Jestem zmęczona, ale szczęśliwa. Klasowy Dzień Talentów to najlepszy dzień w szkole. Dzięki mamie Karola nasza sala była udekorowana balonami i serpentynami. Pod sufitem zawisała kolorowa girlanda. Zaskoczył mnie Marek, który odbił piłkę główką 15 razy. Niczego przy tym nie zrzucił i doskonale panował nad piłką. Martynka przyniosła 10 szydełkowych kwiatków. Pokazała, jak się je robi, i do końca zajęć zrobiła jeszcze osiem. Podarowała kwiatki każdemu, kto chciał. Jacek przyniósł model samolotu wykonany z tektury. Miał on nawet śmigła i szybkę. Ja przyniosłam matę gimnastyczną. Pokazałam, jak robię szpagat i mostek. Dostałam wielkie brawa. Nawet nie wiedziałam, że moje koleżanki i moi koledzy mają tyle ciekawych zainteresowań.

3. Przeczytaj tekst z pamiętnika Natalki i odpowiedz na pytania.

• W jakim nastroju Natalka wróciła ze szkoły?

• Jakie talenty zaprezentowały dzieci?

• Czym Marek zaskoczył Natalkę?

Australia jest najmniejszym kontynentem na Ziemi. Otaczają ją wody dwóch oceanów – Spokojnego i Indyjskiego.

Językiem urzędowym, czyli oficjalnym, jest angielski. Używa się jeszcze niemal 200 innych języków.

Znane miejsca w Australii to:

Uluru

Opera w Sydney (wymawiaj Sidnej)

Jezioro Hillier

Stolicą Australii jest Canberra.

U wybrzeży Australii leży Wielka Rafa Koralowa – największa i najciekawsza rafa koralowa na świecie.

W Australii jest ponad dziesięć tysięcy plaż.

Więcej niż połowę kraju zajmują tereny pustynne.

W Australii żyje około trzech razy więcej owiec niż ludzi.

Jest tam około miliona dziko żyjących wielbłądów.

To jedyny kontynent, na którym żyją kangury.

To zwierzę występuje nawet na znaku drogowym.

Góra Kościuszki

1. Przeczytaj informacje o Australii i ułóż dwa pytania do tekstu.
2. Dowiedźcie się, po której stronie kontynentu australijskiego jest położona Wielka Rafa Koralowa.

Wyprowa w nieznane

- Był rok 1834, gdy Paweł Edmund Strzelecki wyruszył w swoją niezwykłą podróż dookoła Ziemi – powiedziała podróżniczka, pani Basia Jabłońska, pokazując zdjęcie tego odkrywcy i podróżnika.
- Czy wiedział, dokąd jedzie? – zapytał Grześ.
- Musicie pamiętać, że niemal dwieście lat temu większość wypraw była odkrywaniem czegoś nowego – wyjaśniła pani Basia. – Wtedy nie było jeszcze telewizji, internetu, samolotów ani samochodów. Podróżnik nie mógł wiedzieć, co go czeka ani ile czasu zajmie mu podróż.
- A czemu podróżował po świecie? – zapytała Ola. – Dla przyjemności?
- To na pewno też. Ale przede wszystkim był naukowcem. Badał i opisywał świat. Oprócz Antarktydy Paweł Edmund Strzelecki zwiedził niemal cały świat. Był samoukiem. Znaćie to słowo, prawda?
- To znaczy, że sam się uczył – powiedział Bartek.
- Musiał być bardzo mądry – powiedział Patryk – skoro sam się wszystkiego nauczył.
- I odważny – dodała Natałka. Przez chwilę wyobraziła sobie, że rusza w daleką podróż. Sama. Nawet nie wiedziała, od czego zacząć.
- Czy on się bał? – zapytała.
- Tego nie wiem – powiedziała nauczycielka. – Każdy podróżnik i odkrywca czasem się boi. Ja bym się bała, ale... – zawiesiła na chwilę głos. – Ale bardziej czułabym ekscytację, że zobaczę coś, czego nikt dotychczas nie widział, że odkryję coś, czego nikt jeszcze nie odkrył. I tak właśnie się stało. O Pawle Edmundzie Strzeleckim wie cały świat.

Jako pierwszy badał w Australii Wielkie Góry Wododziałowe i jako pierwszy wszedł na ich najwyższy szczyt.

- Nikt przed nim tego nie zrobił?
- Oficjalnie nikt tego nie zrobił ani nie opisał – odpowiedziała pani.
- A czy wiecie, co zrobił, gdy już odkrył najwyższą górę Australii?
- Co? – zapytał Marek ze śmiechem. – Usiadł na szczycie?
- To na pewno też, ale nadał jej imię wielkiego Polaka, którego podziwiał. Nazwał ją Górą Kościuszki. Do dzisiaj góra tak się nazywa.
- Świetny pomysł z tą nazwą. A co zrobił jeszcze? – zapytała Natalka.
- Całkiem sporo. Badał kontynent. Odkrył złoża węgla i złota!

A po powrocie do Europy napisał książkę, która na wiele lat stała się źródłem wiedzy o Australii.

- To rzeczywiście dużo! Też chciałbym napisać kiedyś książkę.
- O jadowitych węzach – powiedział Wojtek.
- Wszystko przed tobą – powiedziała wychowawczyni, która – podobnie jak dzieci – uważnie słuchała opowieści. Spojrzała na zegarek i zauważyła, że czas spotkania powoli się kończy.
 - Może ktoś z was zostanie kolejnym podróżnikiem, odkrywcą, który dokona ważnego odkrycia – dodała na koniec pani Basia.
 - Najważniejsze to mieć marzenia. Pan Paweł od dzieciństwa marzył o podróżach. Więc pamiętajcie, że „Marzenia się nie spełniają, marzenia się spełnia!”. I tego właśnie wam życzę – spełniajcie swoje marzenia!

Sabina Piłat

3. Na podstawie tekstu odpowiedz na pytania.

- Kim był Paweł Edmund Strzelecki?
- Czego dokonał?
- Dlaczego można go nazwać niezwykłym człowiekiem?
- Jakie cechy powinien mieć podróżnik i odkrywca?

4. Wyjaśnij powiedzenie.

Marzenia się nie spełniają, marzenia się spełnia!

rzeczowniki	czasowniki	przymiotniki	przysłówki
kto? co?	co robi? co się z nim dzieje? czasy: przeszły, teraźniejszy, przyszły	jaki? jaka? jakie?	jak? gdzie? kiedy?

Ciocia Kinga planuje wyprawę do Australii. Ostatni raz była w Sydney (wymawiaj Sidnej) siedem lat temu w grudniu. Pamięta, że było ciepło, więc sylwestra spędzała ze znajomymi na plaży. Jeszcze dziś wspomina fajerwerki, które rozświetlały niebo.

Za dwa tygodnie przekona się, jak wygląda zima w Australii. Sprawdziła w internecie pogodę na ten czas. Zapowiadają się wiosenne temperatury. Mimo to pod koniec lipca ma być najzimniej. Temperatura powietrza spadnie do 9 stopni Celsjusza. Ciocia planuje odwiedziny u przyjaciół, którzy mieszkają w Perth (wymawiaj Pert). Już cieszy się na to spotkanie. Australia to kraj, gdzie są cztery strefy klimatyczne. Podczas wyprawy ciocia Kinga robi dokumentację do książki o Australii, którą ma zamiar wydać za rok. Jest tak podekscytowana, że nie przeraża jej nawet dwudziestoczterogodzinny lot.

1. Przeczytaj tekst i powiedz, co planuje ciocia Kinga.
2. Wyszukaj w tekście czasowniki w czasie teraźniejszym i zmień ich formy na czas przyszły.
3. Znajdź czasowniki i utwórz od nich rzeczowniki, np. planuje – plany.
4. Przeczytaj wyrazy. Zapisz je w zeszycie, z podziałem na przymiotniki i przysłówki.

zimno

przyjemna

australijska

najzimniej

daleko

wielka

ciepło

letnia

radośnie

najlepiej

planowo

podekscytowana

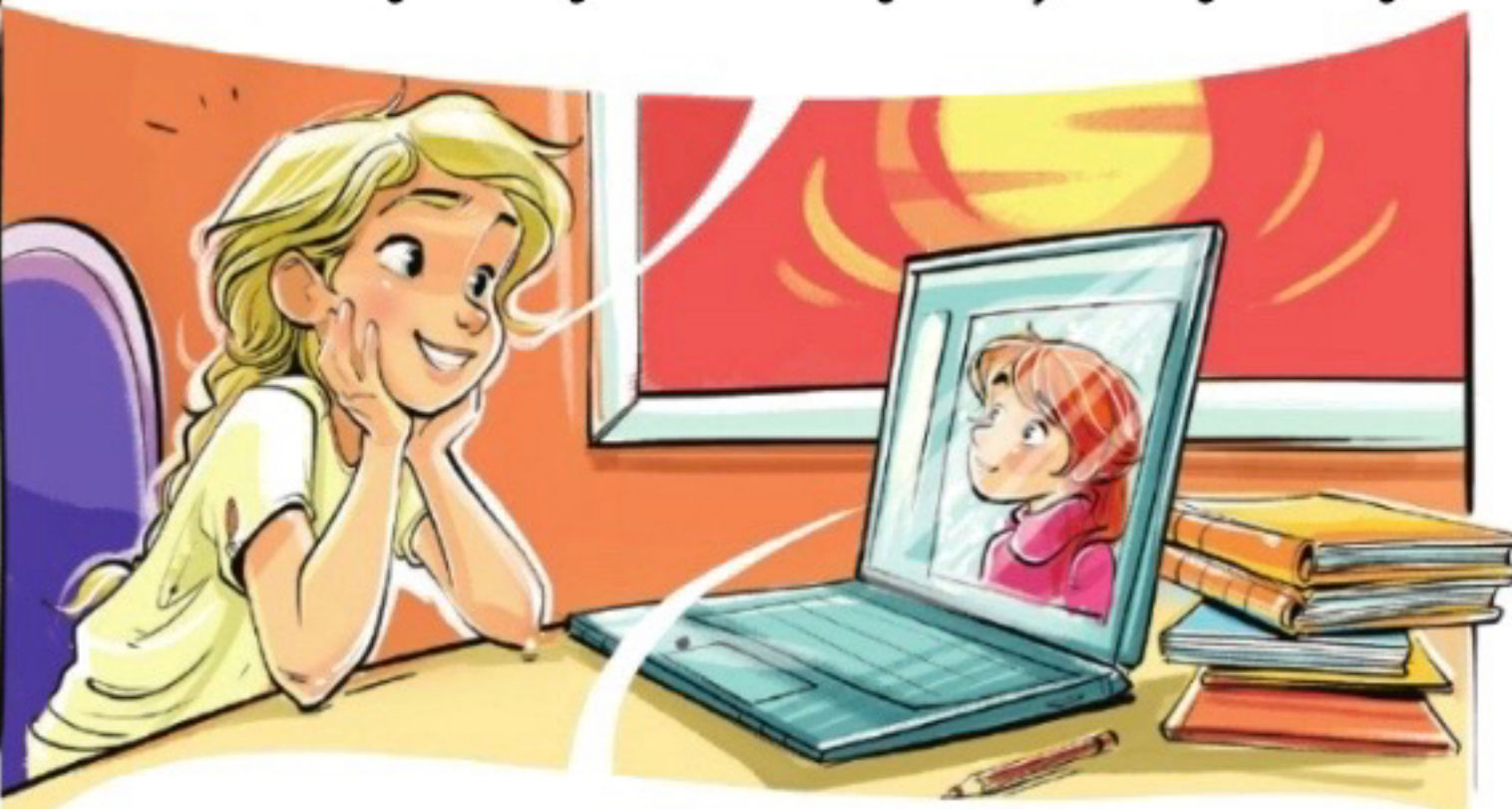
To takie dziwne! Zaczynać rok szkolny w środku zimy!

Ale dużo śniegu za oknem! Bardzo za nim tęsknię! Za tobą też już tęsknię.

Zosiu! Przecież wiesz, że w Australii jest lato.

Wiem! Tylko nadal trudno mi w to uwierzyć.

Emmo, szkoda, że twoje wakacje już się kończą i nie mogliście zostać u nas dłużej. Żałuję, że teraz mieszkacie tak daleko.

Muszę iść spać, bo jutro czeka mnie ważny dzień. Miłego dnia!

To prawda! Powodzenia jutro i dobrej nocy!

Dzień później

5. Na podstawie komiksu odpowiedz na pytania.

Co czekało Emmę następnego dnia?

Czemu dziwiła się Zosia?

Kiedy w Australii zaczyna się rok szkolny?

Jaka pora roku jest w lutym w Australii?

Dlaczego Emma życzyła przyjaciółce miłego dnia, a Zosia jej dobrej nocy?

Która godzina była w Polsce, a która w Australii?

Wiele terenów w Australii to farmy i małe miasteczka. Często są one oddalone od siebie o dziesiątki kilometrów. Dzieci, które tam mieszkają, mają bardzo daleko do szkoły, dlatego uczą się w systemie „na odległość”. Część uczniów dostaje materiały pocztą. Inni uczą się, łącząc się z nauczycielami przez internet, a jeszcze inni oglądają przygotowane dla nich filmy. Australijczycy wiedzą, że edukacja, czyli zdobywanie wiedzy i umiejętności, jest bardzo ważna. Chcą, aby wszyscy uczniowie mieli równe szanse, nawet jeśli mieszkają daleko od szkoły.

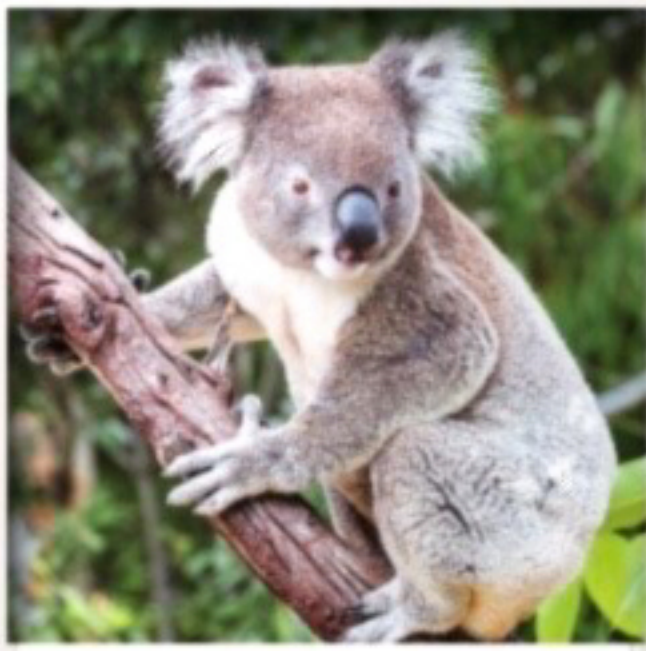
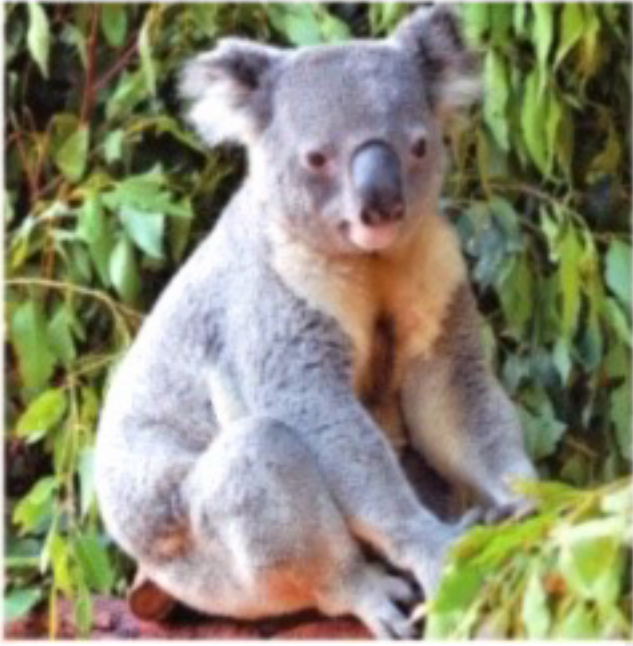
Ale to ciekawe!

Australia była krajem, gdzie nauka „na odległość” rozpoczęła się już w 1951 roku. Codziennie każdy uczeń przez godzinę miał bezpośredni kontakt radiowy ze swoim nauczycielem. Dzieci słuchały nagrań, wykonywały zadania i wysyłały je do nauczycieli pocztą. W takiej formie nauki niezbędne były dobra organizacja i pomoc rodziców.

6. Powiedz, w jaki sposób mogą uczyć się dzieci w Australii.

7. Dlaczego w Australii wiele dzieci uczy się w domu, „na odległość”?

8. Która forma nauki – w szkole czy „na odległość” – twoim zdaniem jest lepsza? Uzasadnij odpowiedź.

Australia to kontynent, który przez tysiące lat był oddzielony od innych kontynentów. Zwierzęta i rośliny, które tam żyły, nie miały kontaktu z innymi gatunkami. Dzięki temu w Australii można spotkać zwierzęta, które nie występują na żadnym innym kontynencie. Nazywa się je **gatunkami endemicznymi**.

Koala

W zieleni drzewa eukaliptusa australijski koala siedzi.

– Miś na mnie mówią. Nie wiem dlaczego. Nie mam rodziny pośród niedźwiedzi.

Jestem torbaczem*. Ssakiem, co w nocy pyszne, soczyste chrupie listeczki. Mieszkam wysoko wśród tych gałęzi, a podczas suszy – to piję z rzeczki.

Gdy byłem mały – u mamy w torbie cieplej, przytulnej bezpiecznie spałem. Potem, na grzbiecie jej uczepiony, w gorącym słońku się wygrzewałem.

Zwierzak, zmęczony tym rozmyślaniem, na miękką łapkę główkę położył i w cieniu liści eukaliptusa do małej drzemki ciało ułożył.

Elżbieta Krystek-Jones

* torbacz – ssak, którego młode po urodzeniu początkowo rozwijają się w torbie na brzuchu samicy

1. Dlaczego w Australii można spotkać zwierzęta, które nie występują nigdzie indziej na świecie?
2. Przeczytaj utwór o koali. Czego można się z niego dowiedzieć o tym zwierzęciu?

Kangur to symbol Australii. Jest torbaczem. Największe kangury osiągają wysokość do półtora metra. Wszystkie mają silne tylne nogi i potężny ogon, który pomaga im utrzymać równowagę. W Australii kangurów jest więcej niż ludzi.

Emu to drugi największy na świecie ptak pod względem wielkości. Jest niełotem, ale potrafi świetnie pływać. Składa duże zielone jaja. Z czasem jaja ciemnieją i w momencie wykluwania się piskląt są prawie czarne.

Dziobak to niezwykle zwierzę, czasem nazywane najdziwniejszym zwierzęciem świata. Jest ssakiem, a mimo to składa jaja. Jego ciało jest owłosione. Dziobak ma dziób i nogi przypominające płetwy kaczki. Jego ogon można porównać do ogona bobra. Prowadzi wodno-lądowy tryb życia.

Kolczatka australijska to niewielki ssak, który również składa jaja. Przypomina jeża i, podobnie jak on, jest aktywna nocą. Ma słaby wzrok, ale za to świetny węch. Do chwytania owadów i ich larw używa długiego języka pokrytego lepką śliną.

Inne zwierzęta Australii

dingo australijski

wąż tygrysi

czarna wdowa

diabeł tasmański

3. Przeczytaj informacje o zwierzętach. Co cię zaniepokoiło? Co cię zszokowało? Które ze zwierząt najbardziej ci się podoba?
4. Na podstawie podanych tekstów, własnej wiedzy i informacji w internecie przygotuj wypowiedź na temat jednego ze zwierząt.

Aborygeni przybyli do Australii jako pierwsi ludzie około sześćdziesięciu tysięcy lat temu. Nazwa „Aborygeni” oznacza „ci, którzy byli tu na początku”.

Pierwotnie byli oni **koczownikami**, czyli osobami, które zmieniały miejsce zamieszkania. Ludy wędrowne, bo tak się je nazywa, przemieszczały się w poszukiwaniu jedzenia i wody pitnej. Aborygeni byli bardzo silnie związani z naturą i środowiskiem, które ich otaczało.

Góra Uluru to święte miejsce Aborygenów. Jej nazwa oznacza „miejsce spotkań”. Aborygeni wierzą w siłę ziemi i w to, że duchy zmarłych wędrują po śmierci do tej góry. W jaskiniach u jej podnóża znajdują się cenne malowidła.

Sztuka Aborygenów jest bardzo charakterystyczna. Aborygeni słyną z **malarstwa kropkowego**. Dzisiaj tworzą obrazy na płótnach, kiedyś malowali na skałach i drewnie. Ozdobami z kropek pokrywali też instrumenty muzyczne i bumerangi.

Didgeridoo (wymawiaj dydżeridu) to aborygeński instrument muzyczny uznawany za jeden z najstarszych na świecie. Wykonuje się go z pnia lub gałęzi drzewa eukaliptusa. Do dziś w czasie uroczystości plemiennych Aborygeni za pomocą muzyki, tańca i śpiewu przekazują sobie opowieści o przeszłości. Dzięki nim kultura aborygeńska przetrwała do dziś. Część Aborygenów nie kontynuuje tradycji przodków, żyje tak samo jak my w miastach lub na wsiach.

didgeridoo

Bumerang to broń używana przez Aborygenów. Jej nazwa oznacza „kij, który wraca”. Bumerang ma kształt, który sprawia, że odpowiednio rzucony zakreśla łuk i wraca do rąk rzucającego. Kiedyś był wykonywany z drewna, dziś jest też wytwarzany z innych materiałów. Kształtem przypomina banan. Obecnie używa się go do zabawy.

bumerang

1. Na podstawie tekstów powiedz, kim są Aborygeni.
2. Wyjaśnij, dlaczego Aborygeni prowadzili koczowniczy tryb życia.
3. Po czym można poznać sztukę Aborygenów?

4. Wyjaśnij powiedzenie. *Wracać jak bumerang.*

5. Spróbujcie wymyślić sposób na to, by pchnąć piłkę po podłodze tak, aby wróciła do rąk. Podobnie postąpcie z kołem hula-hoop.

- – Antku, czy odbyła się już u was narada rodzinna?
- – O wakacyjnych planach? Tak! Wczoraj mieliśmy taką rozmowę.
- – U nas też o tym rozmawialiśmy. Mamy świetny plan!
- – My zdecydowaliśmy, że w tym roku zwiedzimy kilka parków miniatur.
- – Świetnie, to znaczy, że znów spędzamy wakacje razem!
Na początku lipca przyjeżdżamy do ciebie razem z ciocią Kingą.
Wrocław to bardzo ciekawe miasto. Dobrze, że mieszkasz blisko niego. Potem wszyscy razem ruszamy nad morze.
- – To już wiem, dlaczego tata poprosił mnie, żebym sprawdził, ile kosztuje bilet wstępu do Krainy Miniatur we Wrocławiu!
- – Sprawdźmy, jakie parki miniatur są nad morzem.
- – O! Znalazłem Park Miniatur Latarni Morskich w Niechorzu!

1. Na podstawie dialogu powiedz, jakie plany na wakacje mają Natalka i Antek.
2. Poszukaj informacji na temat parków miniatur w twojej okolicy.
3. Powiedz, jakie są twoje wakacyjne plany.
- 4. Ustalcie, czego uczą nas wakacyjne podróże.

Jutro popłyniemy

Jutro popłyniemy daleko,
jeszcze dalej niż te obłoki,
pokłonimy się nowym brzegom,
odkryjemy nowe zatoki,

nowe ryby znajdziemy w jeziorach,
nowe gwiazdy złowimy na niebie,
popłyniemy daleko, daleko,
jak najdalej, jak najdalej przed siebie.

Starym borom* nowe damy imię,
nowe ptaki znajdziemy i wody,
posłuchamy, jak bije olbrzymie,
zielone serce przyrody.

Konstanty Ildefons Gałczyński

* bór – las, w którym dominują drzewa iglaste

5. Przeczytaj wiersz i powiedz, jakie plany wakacyjne są w nim opisane.
6. Wyjaśnij, jak rozumiesz dwa ostatnie wersy wiersza.
7. Jaki nastrój ma wiersz?
8. Popatrz na mapę i powiedz, gdzie można spędzić wakacje, by zrealizować wakacyjne plany opisane w utworze.

BEZPIECZNE WAKACJE

W czasie burzy
unikaj drzew.

Kąp się
w wyznaczonych
do tego miejscach.

Nie ufaj
nieznajomym.

Nie skacz do wody,
gdy nie znasz jej
głębokości.

Pij dużo wody.

Nie wchodź do
wody rozgrzana/
rozgrzany.

Wieczorem
noś
odblaski.

Pamiętaj
o numerze 112.

Zakładaj kask,
gdy jedziesz
rowerem
lub hulajnogą.

Słuchaj
ratownika.

Noś kapok
w łódce, kajaku
i rowerze
wodnym.

Nie pływaj
na materacu
daleko od
brzegu.

Używaj kremu
z filtrem UV.

Zachowuj
bezpieczeństwo
w sieci.

Noś nakrycie
głowy i okulary
przeciwśłoneczne.

Nie zostawiaj
zwierząt
w rozgrzanym
aucie.

2. Przedyskutujcie, jak należy zachowywać się w lesie.

3. Przeprowadźcie w szkole akcję propagującą bezpieczne zachowania podczas wakacji.

Na tych samych falach

Zakończenie roku szkolnego okazało się wyjątkowo wzruszające. Dzieci z klasy Antka żegnały swoją wspaniałą wychowawczynię, panią Anię.

– Szkoda, że kończymy klasę trzecią i będzie nas uczył ktoś inny – powiedziała Iza ze łzami w oczach.

– Nie wiadomo, czy nowi nauczyciele będą tacy mili jak pani Ania – dodała Julka. – Już tęsknię za naszymi wyjazdami na zieloną szkołę.

– Pani Ania zawsze jest wesoła i potrafi rozwiązać każdy problem. Kiedy w górach skręciłem nogę, wiedziała, jak ją usztywnić, żeby nie bolało – powiedział Antek.

– A pamiętacie, jak tańczyła cza-czę i została królową balu? – zapytał Grzesiek.

– I miała najlepsze przebranie ze wszystkich nauczycieli!

– Była i będzie naj, naj, naj! – dodała Kasia.

Dzieci podarowały pani Ani młode drzewko razem z życzeniami, żeby rośło, kwitło i przypominało o wszystkich uczniach z 3 a. Nauczycielka była bardzo wzruszona. Widząc smutek w oczach dzieci oraz słysząc o obawach związanych z nowymi przedmiotami i nauczycielami, próbowała wszystkich uspokoić.

– Moi kochani, cudownie było was uczyć i patrzeć, jak rośniecie. Jesteście już dużo starsi, mądrzejsi oraz bardziej samodzielni, niż w dniu, kiedy się poznaliśmy. Jestem o was spokojna. Jeśli będziecie mieli ochotę, zawsze możecie do mnie przyjść i porozmawiać. Nie zniknę, wciąż będę uczyć w tej szkole młodsze klasy.

– Ale będą miały fajnie – nie to co my... – westchnęła Zuzia.

- Zdradzę wam tajemnicę – powiedziała pani Ania. – Będziecie mieli wspaniałego wychowawcę!
- Pana od geografii? – powiedział Antek.
- Zgadłeś.
- Pan Zbyszek jest super! Zwiedził pół świata i kiedyś na zastępstwie opowiadał nam o swojej przygodzie ze słoniem – wspomniał Teodor.
- Mam dla was jeszcze jedną niespodziankę – powiedziała wychowawczyni. – Na początku września wspólnie z panem Zbyszkiem zorganizujemy rajd rowerowy. Będziecie mogli się lepiej poznać, a ja mu opowiem o tym, jacy jesteście wspaniali. Zrobimy sobie ognisko, pośmiejemy się... Co wy na to?
- Świetny pomysł! Pani zawsze nadaje na tych samych falach co my – zażartował Antek.
- Tylko Małgosia stała z boku i miała smutną minę. Okazało się, że razem z rodzicami przeprowadza się i pójdzie do nowej szkoły.
- Często boimy się zmian, ale dzięki nim się uczymy i zdobywamy nowe doświadczenia – powiedziała nauczycielka. – Jestem pewna, że w nowym miejscu znajdziesz przyjaciół, z którymi będziesz nadawać na tych samych falach.

Agata Widzowska

1. Jakie wydarzenia z życia klasy wspominali trzecioklasiści?
2. Jakie emocje towarzyszyły im w ostatnim dniu roku szkolnego?

3. Jaki inny tytuł mogłoby mieć to opowiadanie?
4. Wyjaśnij powiedzenie.

Nadajemy na tych samych falach.

Pożegnanie

To był dzień wyjątkowy.
Inny. Niezapomniany.
Trzecia A, stara sala
i akwarium, i ściany...
Wszyscy w strojach galowych
i szczęśliwi, choć przy tym
nastrój w klasie był dziwny.
Taki... niesamowity!

A dlaczego? Dlatego!
Weszła do klasy pani
i stanęła pośrodku, mówiąc:
– Moi kochani!
Byłam z wami trzy lata,
wspólnych wspomnień sto mamy,
ale dziś się, niestety,
moi mili, żegnamy.
W przyszłym roku spotkacie
nowych nauczycieli,
każdy z nich będzie inną
wiedzą z wami się dzielił.
Więc na koniec mam prośbę:
niech się każdy pochwali,
czego się tu nauczył,
z czym wyruszy w świat dalej.

– Nauczyłem się pisać! –
stwierdził Adam. – I czytać.
Nauczyła nas pani,
by nie wstydzić się pytać.

– Zrozumiałam przyrodę –
odezwała się Ola.

– Teraz patrzę inaczej
na las, łąki i pola.

– Ja znalazłam przyjaciół...

– Polubiłem liczenie!

– Nauczyłam się śpiewać,
występować na scenie!

– Teraz umiem już pływać!

– Jak mi coś nie wychodzi,
mówię: „Jutro mi wyjdzie!
dam radę, nie szkodzi!”

Pani łezkę otarła,
dumna z nich. Jak pięć pawi!
– Każdy z was – rzekła – w sercu
mały skarb mi zostawił.

Natalia Usenko

1. Powiedz, o jakim wydarzeniu opowiada wiersz.
2. Czego nauczyli się w szkole uczniowie?
3. Czego ty się nauczyłaś lub nauczyłeś w ciągu trzech lat w szkole?

4. Przeczytaj wpisy do pamiętnika pani Bożeny. Odpowiedz na pytania.
- Jaki nastrój mają wpisy uczniów?
 - Jakie uczucia mogły towarzyszyć dzieciom podczas wpisywania się do pamiętnika?
 - Co zapamiętali uczniowie z zajęć z panią Bożenką?

Spis treści

Dbamy o świat

Cztery żywioły	4–7
Dzień Ziemi	8–9
Rośliny, grzyby i zwierzęta chronione	10–11
Co możesz zrobić dla Ziemi?	12–14

Wiem, umiem, rozumiem – 7

15–16

Jak Polska długa i szeroka

Krainy geograficzne	17–19
Góry i wyżyny	20–21
Niziny i pojezierza	22–23
Pobrzeża	24–25

Wielkie wyprawy – Europa

Świętujemy	26–27
Co to jest konstytucja	28–30
Wędrówki po Europie	31–33
Unia Europejska	34–35

Nad wodą

Zbiorniki wodne	36–37
W jeziorze i w morzu	38–39
Krążenie wody w przyrodzie	40–41

Czytanki dla Hanki

Czytanie to przygoda	42–43
----------------------------	-------

Między nami

Plotka	44–45
Obietnica	46–47
Dzień Matki, Dzień Ojca	48–49
Oswoić emocje	50–51

Wiem, umiem, rozumiem – 8

52–53

Świat dzieci

Dzień Dziecka	54–55
Sport amatorski i sport zawodowy	56–57
Dzień Talentów	58–59

Wielkie wyprawy – Australia

Najmniejszy kontynent	60–62
Pory roku w Australii	63–65
Zwierzęta Australii	66–67
Aborygeni	68–69

Pożegnanie

Podróże marzeń – wakacyjne plany	70–71
Bezpieczny i radosny czas	72–73
Na tych samych falach	74–75
Wakacje tuż- tuż	76–78

Lektury w klasie 3

Agnieszka Frączek, *Rany Julek! O tym, jak Julian Tuwim został poetą*

Jan Brzechwa, *Wybór wierszy – wiersze: Samochwała, Leń*

Barbara Tylicka, *O krakowskich psach i kleparskich kotach. Polskie miasta w baśni i legendzie – Przerwany hejnał, Przedziwna historia o koziołkach poznańskich, Wiano Świętej Kingi, Jak utopiec Opole uratował, Król Popiel i myszy, Legenda Janusza, czyli skąd pochodzi nazwa miasta Łódź*

Astrid Lindgren, *Dzieci z Bullerbyn*

Dorota Gellner, *Wścibscy*

Hans Christian Andersen, *Królowa śniegu*

Julian Tuwim, *Wybór wierszy – wiersz: Ptasię radio*

Łukasz Wierzbicki, *Dziadek i niedźwiadek*

Łukasz Wierzbicki, *Afryka Kazika*

Zdjęcia

Tomasz Suszczyński: s. 41: doświadczenie

Grzegorz Wrzecionowski: s. 21: detal z Willi pod Jeleniami

Jacek Lamparski: s. 21: podhalański strój ludowy

East News: s. 70: Park Miniatur we Wrocławiu – 1 i 2 (Albin Marciniak), s. 21: Muzeum Stylu Zakopiańskiego im. Stanisława Witkiewicza (Mateusz Grochocki)
pl.m.wikipedia.org / CC BY-SA: s. 18: wyżyna (Agnieszka Ozimek)

BE&W: s. 22: wieża we Wdzydzach Kiszewskich, tablica Domena Publiczna: s. 29: obraz Jana Matejki Autoportret, obraz Jana Matejki Konstytucja 3 maja 1791 roku, s. 30: obraz Jana Matejki Portret trojga dzieci artysty, s. 34: portret Ludwika van Beethovena (Joseph Karl Stieler)

Shutterstock: s. 4: ogień (fluke samed), woda (Romolo Tavani), powietrze (Art Stocker), ziemia (Krailath), s. 10: grzybień biały (IvanoStevanoski), smardz jadalny (Tomasz Czadowski), sosna limba (Salzburger), zawilec (Iialina), krokus (Janina.dierks), cis (Beekkeepx), grązeł żółty (Dark_Side), sasanka (Jokue-photography), s. 11: dzięciol (Monica Viora), bocian (Marcin Perkowski), nietoperz (Rudmer Zwerver), wilk (Piotr Krzeslak), niedźwiedź brunatny (Erik Mandre), ryś (Rudmer Zwerver), żubr (Sacharewicz Patryk), s. 14: tło (Grinbox), s. 18: Tatry (kosmos111), Góry Stołowe (Katarzyna Mazurowska), pola uprawne (andyborow), niziny (Dariusz Dembek), rzeka (Lukasz Tyczkowski), jeziora (Janusz Lipinski), klif (Patryk Kosmider), ikony (VoodooDot), s. 20: piętra roślinności (Eva Bocek), krokus (Elzbieta Krzysztof), limba (Salzburger), sasanka biała (semper-scifi), szarotka alpejska (KpaTyH), pierwiosnek małeńki (Lancan), dzwonek alpejski (Ihor Hvozdetyski), s. 21: wzór z Podhala (Virrage Images), pole rzepaku (Mike Mareen), wąwozy (La fotisto), Ojcowski Park Narodowy (ArtMediaFactory), s. 22: domek (Janusz Lipinski), Szymbark (Fotokon), szlak rowerowy (EB Adventure Photography), łąka (Nancy Pauwels), rzeka (Ikusmierek), s. 24: plaża (ppart), fale (Natalya Fedotova), klif (Artur Bociarski), wydmy (siloto), znak Słowiński Park Narodowy (Pawel Kazmierczak), s. 25: jesiotr (Prabodha D Herath), śledź bałtycki (Four Oaks), łosoś (slowmotion-gli), piaskownica zwyczajna (Robson90), groszek nadmorski (Coastal Girl), mikołajek nadmorski (jax10289), Niechorze (Fotokon), latarnia morska w Kołobrzegu (Dziwul), latarnia morska Czołpino (Henryk Sadura), s. 27: tło (Tartila), flaga Polski na balkonie (Algimantas Barzdzius), uroczystość przy Grobie Nieznanego Żołnierza (agsaz), dzieci z flagami (Roberto Galan), flagi Polski i UE (Grand Warszawski), s. 31: wieża Eiffła (majeczka), Big Ben (Alex Segre), Wenecja (Violeta Meleti), Koloseum (Kirk Fisher), s. 32: Statua Wolności, Paryż (agsaz); s. 34: moneta euro (MPanchenko), banknot euro (Aekawit Rammaket), s. 35: parlament UE (Fabrizio Maffei), ręce (PeopleImages.com - Yuri A), flaga UE (Savvapanf Photo); s. 37: plaża (LeManna), żaglówki (NOWAK LUKASZ), wędkarz (Drazen Zigic), kajaki (Bokstaz), kontenerowiec (Sven Hansche), s. 43: kobieta z książką (Alliance Images), dziecko na hamaku (Maria Sbytova), dziecko na leżaku (MNStudio), dziecko na kanapie (SunKids), dziecko na huśtawce (Ruslan Huzau), dziecko w pociągu (Andrii Iemelianenko), dziecko nad morzem (Kochneva Tetyana), dziecko w kąciку czytelnicy (Tomsickova Tatyana), książki z kwiatkami (HappyPictures), s. 50: wstręt (Krakenimages.com), radość (Milos Vucicevic), zaskoczenie (Yuliia Yuliia), spokój (Kiselev Andrey Valerevich), strach (Irina Mikhailichenko), smutek (Alexandra Morosanu), złość (Lyakhova Evgeniya), zazdrość (New Africa), tło (Ekaterina Chvileva), s. 57: Iga Świątek (Mikolaj Barbanell), Iga Świątek na korcie (Leonard Zhukovsky), Iga Świątek z trofeum (Leonard Zhukovsky), Iga poza kortem (Mikolaj Barbanell), s. 58: dziewczynka ze skakanką (Africa Studio), skoki na koniu (Anzhelina), chłopiec z kostką Rubika (Rodica Vasiliev), chłopiec klei model samolotu (p_ponomareva), origami żuraw (Nata-Lia), chłopiec z piłką (Fotokostic), żonglująca dziewczynka (Pinkcandy), s. 60: opera w Sydney (Scott McManus), Góra Kościuszki (Greg Brave), Jezioro Hillier (matteo_it), Uluru (McKnight Lee), s. 63: pokaz fajerwerków w Sydney (Jrossphoto), s. 65: edukacja zdalna (Kirill Skorobogatko), szkoła w Australii (Stuart Perry), s. 66: koala 1 (Adam J), koala 2 (Ken Griffiths), koala 3 (Spill Photography), s. 67: kangur (Karen Brough), emu (Lukas_Vejrik), dziobak (Martin Pelanek), kolczatka australijska (Jukka Jantunen), dingo (John Carnemolla), wąż tygrysi (Ken Griffiths), diabeł tasmański (David Steele), australijska czarna wdowa (Ken Griffiths), s. 68: Aborygen (LittlePanda29), Aborygeni (Gail Palethorpe), Uluru (LouieLea), Aborygeni grający na didgeridoo (Dmitry Chulov), malarstwo kropkowe (Krofoto), bumerang (MawardiBahar), s. 70: Park Miniatur we Wrocławiu (Maciej Badetko), koperta (Vector Stock Pro), koperta z ozdobami (olesia_g), s. 78: dziewczynka (fizkes), chłopiec 1 (iconogenic), chłopiec 2 (VALUA VITALY)

ISBN 978-83-8227-661-9

9 788382 276619

indeks 883823

www.mac.pl

